

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Θέμα εργασίας:

"Η Εταιρική Διακυβέρνηση Στην Ελλάδα Σήμερα"

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΓΕΡΟΔΗΜΗΤΡΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
Α.Μ.: 7925

ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΣΚΟΠΟΣ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 'Α : LITERATURE REVIEW

1. ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .
2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ & ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (ΝΟΜΟΣ, ΚΩΔΙΚΑΣ
ΕΤ. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΕΒ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 'Β : Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1. 'ΕΝΝΟΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ
2. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
3. ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 'Γ : ΕΡΕΥΝΑ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ)
4. ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. (ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ)
5. FORTHNET Α.Ε. (ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 'Δ : ΕΠΙΛΟΓΟΣ –ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

1. ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ
2. Ο ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ (ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ)
3. Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ : ΞΕΝΗ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ, INTERNET

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΜΟΥ ΣΩΤΗΡΗ, ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΙΑ ΕΜΕΝΑ!

« Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΡΙΣΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΖΩΑ, ΑΝ ΟΜΩΣ ΤΟΥ ΛΕΙΠΟΥΝ Ο ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΟΛΑ»

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αυξημένες απαιτήσεις της παγκόσμιας αγοράς, ο τεράστιος ανταγωνισμός και οι επιλογές των επενδυτών, επιτάσσουν οι Εταιρίες να είναι κατάλληλα εξοπλισμένες ώστε να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στον διεθνή ανταγωνισμό και παράλληλα να διατηρήσουν και να προωθήσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών, τόσο εντός τόσο και εκτός των συνόρων της χώρας.

Σημαντικό όπλο για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι η εφαρμογή της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Αναφέρεται σε ένα σύνολο αρχών με βάση το οποίο επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας επιχείρησης, με μακροπρόθεσμο στόχο τη μεγιστοποίηση της αξίας της. Παράλληλα, το ίδιο σημαντική θα πρέπει να θεωρείται η επαγρύπνηση που προσφέρει σχετικά με τη διαρκή ανασκόπηση όλων των πρακτικών της, έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι συνεχίζουν να ανταποκρίνονται στις τοπικές και διεθνείς εξελίξεις.

Κύριο μέσο εφαρμογής των επιδιώξεων της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι ο Εσωτερικός Έλεγχος και σε αυτή τη βάση κατέχει περίοπτη θέση στην οργάνωση και λειτουργία των μεγάλων αλλά και μικρότερων, εισηγμένων στο χρηματιστήριο, εταιριών. Ως εσωτερικός έλεγχος νοείται το σύνολο των οργανωτικών μεθόδων και διαδικασιών που εφαρμόζονται απ' τη διοίκηση της επιχείρησης προκειμένου να εξασφαλίζεται η εύρυθμη και αποδοτική της λειτουργία. Το σύνολο των μέτρων και διαδικασιών που θεσπίζει η διοίκηση της επιχείρησης χαρακτηρίζεται ως «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου», βασικός σκοπός του οποίου είναι να βοηθήσει τη Διοίκηση να πετύχει τους στόχους της κατά τον αποδοτικότερο τρόπο για την επιχείρηση.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να προσδιορίσει την έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης & του Εσωτερικού Ελέγχου βάσει του σχετικού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου σε αρχικά σε παγκόσμιο επίπεδο και εν συνεχεία στην Ελλάδα όπου και θα μελετήσει την εφαρμογή της μέσω των σύγχρονων μεθόδων στις εισηγμένες εταιρίες και να εκθέσει πιθανές μελλοντικές αλλαγές.

Η συγκεκριμένη εργασία βασίζεται σε δευτερεύουσες πηγές δεδομένων. Θα χρησιμοποιηθεί βιβλιογραφία πάνω στην Εταιρική Διακυβέρνηση & τον Εσωτερικό Έλεγχο, του νομοθετικού πλαισίου που ορίζεται από τον Ν. 3016/2002 και των σχετικών διατάξεων και της συνδεδεμένης νομολογίας – αρθρογραφίας, σχετικές αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και πηγές από το Διαδίκτυο.

Τα ευρήματα της εργασίας δείχνουν ότι η Εταιρική Διακυβέρνηση και κατ' επέκταση ο Εσωτερικός Έλεγχος, είναι απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία, ανταπόκριση στον αυξανόμενο ανταγωνισμό και στη διαρκή ανάπτυξη των εταιριών. Βασισμένες στα όσα ορίζει ο νόμος και η παγκόσμια αγορά, οι εισηγμένες Ελληνικές Εταιρίες εφαρμόζουν τις αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης και τα συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, με στόχο να επιτευχθούν οι εταιρικοί στόχοι, να αποτιμηθούν οι κίνδυνοι, να εξασφαλιστεί η διαφάνεια και να προαχθεί η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης.

Επιπλέον, επειδή στην Ελληνική πραγματικότητα τα αποτελέσματα ήταν τα αναμενόμενα καθώς οι ελλείψεις είναι αρκετές και ο νόμος δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα διεθνή πρότυπα και στις παγκόσμιες πιέσεις της αγοράς, γίνονται προσπάθειες από διάφορες ενώσεις και φορείς με σκοπό την αντιμετώπιση και βελτιστοποίηση των φαινομένων αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α : ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

A.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα η αυξημένη ανάγκη για διατήρηση της ανταγωνιστικότητας οδηγεί τις ελληνικές επιχειρήσεις και ιδιαίτερα τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο να προχωρήσουν στην ταχύτερα δυνατή ενίσχυση της ευελιξίας των στρατηγικών τους κινήσεων, ορθολογική διεύρυνση της μετοχικής βάσης, αλλά και στην αναμόρφωση του πλέγματος των σχέσεων μεταξύ διοίκησης, μετόχων και των υπόλοιπων συνεργαζομένων με την επιχείρηση βάσει των διεθνών ισχυόντων κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης (Systems of corporate governance).

A.2 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ¹

Ο όρος «εταιρική διακυβέρνηση» περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες διοικούνται και ελέγχονται. Σύμφωνα με τις Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι οποίες αποτελούν διεθνώς σημείο αναφοράς και σημαντική πηγή έμπνευσης για τον παρόντα Κώδικα, η εταιρική διακυβέρνηση αρθρώνεται ως ένα σύστημα σχέσεων ανάμεσα στη Διοίκηση της εταιρείας, το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ), τους μετόχους της και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη· συνιστά τη δομή μέσω της οποίας προσεγγίζονται και τίθενται οι στόχοι της εταιρείας, εντοπίζονται οι βασικοί κίνδυνοι που αυτή αντιμετωπίζει κατά τη λειτουργία της, προσδιορίζονται τα μέσα επίτευξης των εταιρικών στόχων, οργανώνεται το σύστημα διαχείρισης κινδύνων και καθίσταται δυνατή η παρακολούθηση της απόδοσης της Διοίκησης κατά τη διαδικασία εφαρμογής των παραπάνω. Οι Αρχές του ΟΟΣΑ υπογραμμίζουν το ρόλο της καλής εταιρικής διακυβέρνησης στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, όσον αφορά αφενός στην αποτελεσματικότητα της εσωτερικής οργάνωσης και αφετέρου στο χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου. Τέλος, η αυξημένη διαφάνεια που προάγει η εταιρική διακυβέρνηση έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της διαφάνειας στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας των ιδιωτικών επιχειρήσεων, αλλά και των δημόσιων οργανισμών και θεσμών.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Ευρώπη γνώρισε την εκτενή διάδοση κωδικών εταιρικής διακυβέρνησης. Οι κώδικες αυτοί βασίζονται στην οικειοθελούς χαρακτήρα «συμμόρφωση ή εξήγηση» (comply or explain) και με τις ουσιαστικές διατάξεις τους συνιστούν πλέον το κυρίαρχο εργαλείο για τη θέσπιση προτύπων διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσέγγιση αυτή έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τα περισσότερα διεθνή fora. Έναυσμα του ΣΕΒ για την παρούσα πρωτοβουλία υπήρξε η απουσία στην Ελλάδα ενός ευρέως αποδεκτού και εφαρμοσμένου κώδικα «συμμόρφωσης ή εξήγησης», που να θεσπίζει πρότυπα βέλτιστων πρακτικών διακυβέρνησης για τις ελληνικές εταιρείες. Η έλλειψη αυτή διαφοροποιεί τη χώρα από τις άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθιστά πιο δύσκολη τη συμμόρφωση των ελληνικών εταιρειών με τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, όσον αφορά στην εταιρική διακυβέρνηση.

¹ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών «ΣΕΒ» - <http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/KEDASEVAInternetVersionUpdatednew2132011.pdf>

Στην Ελλάδα, το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης έχει αναπτυχθεί κυρίως μέσω της υιοθέτησης υποχρεωτικών κανόνων, όπως ο Νόμος 3016/2002, που επιβάλλει τη συμμετοχή μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών στα ΔΣ των ελληνικών εισηγμένων εταιρειών, τη θέσπιση και τη λειτουργία μονάδας εσωτερικού ελέγχου και την υιοθέτηση εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας. Επιπλέον, ένα πλήθος άλλων νομοθετικών πράξεων ενσωμάτωσαν στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο τις ευρωπαϊκές οδηγίες εταιρικού δικαίου, δημιουργώντας νέους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, όπως ο Νόμος 3693/20083, που επιβάλλει τη σύσταση επιτροπών ελέγχου, καθώς και σημαντικές υποχρεώσεις γνωστοποίησης, όσον αφορά στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και τη διακυβέρνηση μιας εταιρείας, και ο Νόμος 3884/2010, που αφορά σε δικαιώματα των μετόχων και πρόσθετες εταιρικές υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων προς τους μετόχους στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Γενικής τους Συνέλευσης. Όπως θα δούμε παρακάτω, ο πρόσφατος Νόμος 3873/2010, που ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2006/46/EC4 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λειτουργεί ως υπενθύμιση της ανάγκης θέσπισης του Κώδικα και αποτελεί «θεμέλιο λίθο» του.

Τέλος, στην Ελλάδα, όπως εξάλλου και στις περισσότερες άλλες χώρες, ο Νόμος περί ανωνύμων εταιρειών (Ν. 2190/19205, τον οποίον τροποποιούν πολλές από τις παραπάνω διατάξεις νόμων κοινοτικής έμπνευσης) περιλαμβάνει τους βασικούς κανόνες διακυβέρνησής τους.

Στο παρελθόν έγιναν σημαντικές προσπάθειες για την ανάπτυξη βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης στην ελληνική αγορά, πέραν από τις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Το 1999, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υιοθέτησε τις «Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα – Οδηγίες για τον Ανταγωνιστικό Μετασχηματισμό της», γνωστή και ως «Γαλάζια Βίβλο», με πρότυπο τις Αρχές του ΟΟΣΑ. Επίσης, ο ΣΕΒ συνέταξε γενικές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που δημοσιεύθηκαν το 2001.

A.3 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

i. ΝΟΜΟΣ 3016/2002

Το φαινόμενο της εταιρικής διακυβέρνησης (corporate governance) εισήχθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 3016/2002 στον οποίο περιλαμβάνονται το πεδίο εφαρμογής για τις ελληνικές εταιρείες καθώς και οι ειδικότερες διαδικασίες και απαιτήσεις για την καλύτερη δυνατή ενσωμάτωση της στην εταιρική δομή και οργάνωση. Παρακάτω, παρατίθενται μία περίληψη των διατάξεων του προαναφερθέντος νόμου όπως αντλήθηκαν από τον διαδικτυακό χώρο της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης²:

➤ Πεδίο Εφαρμογής

Το πρώτο κεφάλαιο του παρόντος νόμου επιδιώκει να ρυθμίσει το φαινόμενο της εταιρικής διακυβέρνησης. Στο πεδίο εφαρμογής του εμπíπτουν οι ανώνυμες εταιρίες που εισάγουν ή έχουν εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά στην Ελλάδα. Οι σχετικές διατάξεις αποτελούν ειδικό νόμο (lex specialis) έναντι του Νόμου 2190/1920 «περί ανωνύμων εταιριών» και, επομένως, σε περίπτωση σύγκρουσης

² <http://nomothesia.ependyseis.gr/eu-law/downloadsDetails.do?action=itemDetails&itemId=918>

υπερισχύνουν έναντι των επιμέρους αντιστοιχών ρυθμίσεων του τελευταίου. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να ορίσει οργανωμένες αγορές όπου οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν θα εφαρμόζονται, εν όλω ή εν μέρει.

➤ **Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) Σύνθεση – Υποχρεώσεις**

Το Διοικητικό Συμβούλιο των ανωνύμων εταιριών που εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος νόμου αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Η ιδιότητα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ως εκτελεστικών ή μη ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Ως εκτελεστικά θεωρούνται τα μέλη που είναι επιφορτισμένα με τα καθημερινά θέματα διοίκησης της εταιρίας, ενώ μη εκτελεστικά αποκαλούνται τα μέλη που ασχολούνται με την προαγωγή όλων των εταιρικών ζητημάτων.

Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών πρέπει να είναι ίσος τουλάχιστον με το 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του Δ.Σ. Τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. διακρίνονται περαιτέρω σε ανεξάρτητα και μη ανεξάρτητα. Τα ανεξάρτητα μέλη ορίζονται από τη Γενική Συνέλευση της εταιρίας και πρέπει να είναι τουλάχιστον δύο (2), με εξαίρεση την περίπτωση που ορίζονται ρητά και συμμετέχουν ως μέλη στο Δ.Σ. εκπρόσωποι της μειοψηφίας των μετόχων, οπότε η ύπαρξη μη εκτελεστικών ανεξάρτητων μελών του Δ.Σ. δεν είναι υποχρεωτική. Τα μη εκτελεστικά ανεξάρτητα μέλη του Δ.Σ. πρέπει (α) να μην κατέχουν πάνω από 0,5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ή (β) να μην τελούν σε σχέση εξάρτησης με την εταιρία ή με συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα, όπως αυτή προσδιορίζεται λεπτομερώς στον παρόντα νόμο. Τα μέλη αυτά έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν κατά την κρίση τους χωριστά ή από κοινού αναφορές και εκθέσεις χωριστά από τις αντίστοιχες του Δ.Σ. στην τακτική ή έκτακτη Γενική Συνέλευση της εταιρίας. Το Δ.Σ. κάθε εισηγμένης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά εταιρίας έχει τις θεμελιώδεις υποχρεώσεις να επιδιώκει διαρκώς της ενίσχυση της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρίας και την προάσπιση του γενικότερου εταιρικού συμφέροντος. Τόσο τα μέλη του Δ.Σ., όσο και κάθε τρίτο πρόσωπο στο οποίο έχουν ανατεθεί σχετικές αρμοδιότητες, απαγορεύεται να επιδιώκουν ίδια συμφέροντα αντίθετα με αυτά της εταιρίας.

➤ **Διαδικασία Ελέγχου Τήρησης Διατάξεων περί σύνθεσης**

Μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από τη συγκρότηση του Δ.Σ. σε σώμα, η εταιρία οφείλει να υποβάλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης που εξέλεξε τα ανεξάρτητα μέλη του Δ.Σ. . Μέσα στην ίδια προθεσμία πρέπει αντιστοιχώς να υποβληθεί και το σχετικό πρακτικό του Δ.Σ., όπου ορίζεται η ιδιότητα κάθε μέλους του ως εκτελεστικού, μη εκτελεστικού ή εκλέγεται προσωρινό ανεξάρτητο μέλος σε αντικατάσταση άλλου που παραιτήθηκε, εξέλειψε ή είναι για άλλο λόγο έκπτωτο.

➤ **Εσωτερικός Κανονισμός**

Κάθε εταιρία που εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά πρέπει να διαθέτει κατά την υποβολή της αίτησης εισαγωγής Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας, ο οποίος καταρτίζεται με απόφαση του Δ.Σ. Ο Εσωτερικός Κανονισμός πρέπει να περιλαμβάνει: (α) την ύπαρξη τουλάχιστον Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων, τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενά τους και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη Διοίκηση, (β) τις αρμοδιότητες των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ., (γ) τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και αξιολόγησης της απόδοσής τους, (δ) τις διαδικασίες παρακολούθησης των συγκεκριμένων συναλλαγών και

οικονομικών δραστηριοτήτων που αναφέρονται στο νόμο, (ε) τις διαδικασίες δημόσιας γνωστοποίησης συναλλαγών των προσώπων που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα και των προσώπων που έχουν στενό δεσμό μαζί τους, καθώς επίσης άλλων προσώπων, όπως ορίζει η υπάρχουσα νομοθεσία, (στ) τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίησή τους στα όργανα και μετόχους της εταιρίας.

➤ **Εσωτερικός Έλεγχος Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου**

Ο εσωτερικός έλεγχος πραγματοποιείται από ειδική Υπηρεσία της εταιρίας, τα μέλη της οποίας (Εσωτερικοί Ελεγκτές) είναι ανεξάρτητα και εποπτεύονται από ένα ως τρία μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. . Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές ορίζονται με απόφαση του Δ.Σ. και απασχολούνται πλήρως και αποκλειστικά με την ανατεθείσα σε αυτούς υπηρεσία. Η εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για κάθε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου μέσα σε δέκα (10) μέρες από την μεταβολή. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση κάθε εγγράφου, αρχείου, βιβλίου, τραπεζικού λογαριασμού ή χαρτοφυλακίου της εταιρίας και να έχουν πρόσβαση σε κάθε υπηρεσία της εταιρίας. Η Διοίκηση της εταιρίας οφείλει να συνεργάζεται με τους εσωτερικούς ελεγκτές και να τους παρέχει τα αναγκαία μέσα για την διευκόλυνση του έργου τους.

➤ **Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου**

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (α) παρακολουθεί την εφαρμογή και τήρηση των κρίσιμων εκείνων κειμένων που ρυθμίζουν τη νόμιμη λειτουργία της εταιρίας (Καταστατικό, Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, Νομοθεσία περί εταιριών και Χρηματιστηρίου) και (β) αναφέρει στο Δ.Σ. περιπτώσεις σύγκρουσης εταιρικών συμφερόντων και ίδιων συμφερόντων μελών του Δ.Σ., που διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές (α) οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως το Δ.Σ. τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο για τον έλεγχο και να παρίστανται στις γενικές συνελεύσεις των μετόχων και (β) παρέχουν στις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές, κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί από αυτές εγγράφως, συνεργάζονται μαζί τους και τις διευκολύνουν στο έργο τους.

➤ **Συνέπειες Παραβίασης του παρόντος Νόμου**

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να επιβάλλει τις κυρώσεις του άρθρου 48 του ν. 2836/2000 (χρηματικό πρόστιμο 2.934,70 586.940,57 Ευρώ) σε όποιον ασκεί αρμοδιότητες του Δ.Σ. και δεν τηρεί τις υποχρεώσεις, που αναφέρονται σε συγκεκριμένες διατάξεις του παρόντος νόμου.

ii. ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΕΒ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ³

Πρόσφατα ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών εξέδωσε τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης ΣΕΒ για τις Εισηγμένες Εταιρείες (τον Μάρτιο του 2011) με σκοπό την είναι η εκπαίδευση και καθοδήγηση των ΔΣ των ελληνικών εταιρειών σε θέματα βέλτιστων πρακτικών διακυβέρνησης. Ένας άλλος στόχος του Κώδικα είναι η βελτίωση της πληροφόρησης των ιδιωτών ή θεσμικών μετόχων, Ελλήνων και αλλοδαπών, και η ενίσχυση της συμμετοχής τους στις εταιρικές υποθέσεις. Κεντρικό στόχο του Κώδικα αποτελεί και η δημιουργία ενός προσβάσιμου και κατανοητού συστήματος αναφοράς για εισηγμένες ελληνικές εταιρείες, οι οποίες καλούνται πλέον να δημοσιοποιούν σε ετήσια βάση πληροφορίες για την εταιρική τους διακυβέρνηση σύμφωνα με τον Νόμο 3873/2010.

Ο Νόμος αυτός επιβάλλει στις εταιρείες, των οποίων οι κινητές αξίες είναι δεκτές για διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά, να συντάσσουν δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης, που θα πρέπει να αποτελεί ειδικό τμήμα της ετήσιας έκθεσης διαχείρισής τους. Η δήλωση αυτή θα πρέπει κατ' ελάχιστον να παρέχει πληροφορίες για τις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζει η εταιρεία επιπλέον των προβλέψεων του νόμου, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κύριων χαρακτηριστικών των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τη διαδικασία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να περιέχει αναφορά στο συγκεκριμένο Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης που εφαρμόζει η εταιρεία και, στο βαθμό που η εταιρεία αποφασίζει να αποκλίνει από ορισμένα μέρη του σχετικού Κώδικα ή να μην εφαρμόσει κάποιες από τις διατάξεις του, να αιτιολογεί τους λόγους της απόκλισης ή της μη εφαρμογής. Η υιοθέτηση του Κώδικα από τις επιχειρήσεις απλοποιεί σημαντικά τις παραπάνω υποχρεώσεις δημοσιοποίησης.

Ο Κώδικας διευκολύνει τη διαμόρφωση πολιτικών και πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε εταιρείας. Με άλλα λόγια, ο Κώδικας θεωρεί δεδομένο ότι οι εταιρείες, οι μέτοχοι και τα ΔΣ τους γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο τι είναι προς το συμφέρον της εταιρείας, μέσα στα όρια του νόμου. Έτσι, εάν μια εταιρεία θεωρεί ότι ορισμένες «ειδικές πρακτικές» του Κώδικα δεν ανταποκρίνονται στις αξίες, την παράδοση και το ιδιοκτησιακό της καθεστώσ ή ότι είναι υπερβολικά ελαχθείς ή ότι η συμμόρφωση με αυτές, ίσως καταστήσει πιο δύσκολη την εφαρμογή της ουσίας των αρχών του Κώδικα, η εταιρεία αυτή έχει τη δυνατότητα, αντί να εφαρμόσει τις διατάξεις αυτές, να εκθέσει σαφώς τους λόγους μη συμμόρφωσης, παραθέτοντας επαρκή αιτιολόγηση της διαφοροποίησης μεταξύ των σχετικών ειδικών πρακτικών και του δικού της μοντέλου διακυβέρνησης.

Πεδίο εφαρμογής, δομή και περιεχόμενο του Κώδικα

Ο Κώδικας απευθύνεται στις ελληνικές ανώνυμες εταιρείες (όπως ορίζονται από τον Νόμο 2190/1920) με έδρα την Ελλάδα, ειδικά αυτές των οποίων οι μετοχές έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά (εισηγμένες), αλλά μπορεί να φανεί χρήσιμο εργαλείο και στις μη εισηγμένες εταιρείες. Στόχος είναι να προωθηθούν βέλτιστες πρακτικές διακυβέρνησης στο σύνολο του ελληνικού εταιρικού τομέα, με σκοπό τον ευρύτερο αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Προκειμένου να

³ http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/KED_SEV_InternetVersion_updatednew2132011.pdf

διασφαλιστεί η χρησιμότητά του για ευρύ φάσμα εταιρειών στις οποίες απευθύνεται, ο Κώδικας περιλαμβάνει δύο ειδών διατάξεις: «γενικές αρχές», οι οποίες απευθύνονται σε όλες τις εταιρείες, εισηγμένες και μη, και «ειδικές πρακτικές», οι οποίες αφορούν μόνο σε εισηγμένες εταιρείες. Λόγω του ευρύτερου πεδίου εφαρμογής τους, οι γενικές αρχές στοχεύουν στην παροχή ενός γενικού πλαισίου μέσα στο οποίο μπορούν να εξεταστούν και να αντιμετωπιστούν τα περισσότερα θέματα εταιρικής διακυβέρνησης σε μια επιχείρηση, εισηγμένη ή μη. Αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές και όχι διατάξεις «συμμόρφωσης ή εξήγησης». Παρ' όλα αυτά, οι ελληνικές μη εισηγμένες εταιρείες έχουν πολλά να ωφεληθούν από τη δημόσια υιοθέτηση και τη συστηματική εφαρμογή των αρχών αυτών σε πλήρως οικειοθελή βάση, κάτι που θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των μετόχων, των εργαζομένων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, και θα βελτιώσει την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα.

Κάθε γενική αρχή ακολουθείται από μία ή περισσότερες ειδικές πρακτικές, οι οποίες απευθύνονται μόνο στις εισηγμένες εταιρείες. Οι ειδικές πρακτικές αναπτύσσουν περαιτέρω τη σχετική γενική αρχή και καθοδηγούν την εφαρμογή της στα πλαίσια του ρυθμιστικού και ιδιοκτησιακού καθεστώτος των εισηγμένων εταιρειών, καθιστώντας έτσι διαφανή την εταιρική διακυβέρνηση της καθεμιάς από αυτές και ενισχύοντας ταυτόχρονα τη διαφάνεια της ελληνικής αγοράς στο σύνολό της. Οι ειδικές αυτές πρακτικές συνιστούν τα «μέρη» και τις «διατάξεις» του Κώδικα για τις εισηγμένες εταιρείες με την έννοια του Νόμου 3873/2010. Ο Κώδικας ακολουθεί την προσέγγιση συμμόρφωσης ή εξήγησης και απαιτεί από τις εισηγμένες εταιρείες που επιλέγουν να τον εφαρμόζουν: να δημοσιοποιούν την πρόθεσή τους αυτή και είτε να συμμορφώνονται με το σύνολο των ειδικών πρακτικών του Κώδικα, είτε να εξηγούν τους λόγους μη συμμόρφωσής τους με συγκεκριμένες ειδικές πρακτικές.

Κάθε ενότητα του Κώδικα προλογίζεται από ένα «γενικό πλαίσιο», που σκοπό έχει να εξηγήσει το σκεπτικό και τη νομική ή ρυθμιστική βάση των γενικών αρχών και των ειδικών πρακτικών που ακολουθούν. Σκοπός των εισαγωγικών αυτών παρατηρήσεων είναι η καλύτερη αιτιολόγηση των σχετικών αρχών και πρακτικών. Όπως και στην περίπτωση των γενικών αρχών, δεν απαιτείται από τις εταιρείες να συμμορφώνονται ή να αιτιολογούν τη μη συμμόρφωσή τους με ό,τι αναφέρεται στο γενικό πλαίσιο. Το ίδιο ισχύει και για τις υποσημειώσεις. Για να διευκολυνθεί η εφαρμογή τους από τις επιχειρήσεις και δη τις μη εισηγμένες, οι οποίες δεν οφείλουν να συμμορφωθούν ή να εξηγήσουν τη μη συμμόρφωση τους με τις ειδικές πρακτικές, οι γενικές αρχές του Κώδικα παρουσιάζονται και συγκεντρωμένες σε ξεχωριστό τμήμα στο τέλος του Κώδικα.

Παρά την ευελιξία που παρέχεται από την προσέγγιση «συμμόρφωση ή εξήγηση», ορισμένες ειδικές πρακτικές είναι δύσκολο να εφαρμοστούν από τις μικρότερου μεγέθους εισηγμένες εταιρείες. Για το λόγο αυτό, το Παράρτημα I του Κώδικα περιέχει κατάλογο εξαιρέσεων για μικρότερες εισηγμένες εταιρείες. Οι εξαιρούμενες πρακτικές δεν αποτελούν «διατάξεις» για τις μικρότερες εισηγμένες εταιρείες, και επομένως δεν απαιτείται συμμόρφωση ή εξήγηση της μη συμμόρφωσής τους με αυτές. Η εφαρμογή των ειδικών πρακτικών του Κώδικα (Γ, I,1.11) που αναφέρονται στη δημοσιοποίηση των αμοιβών αναβάλλεται για το 2012, ενόψει επικείμενων σημαντικών αλλαγών στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο που αφορά στις τράπεζες. Με την αναβολή αυτή αποφεύγεται η διαμόρφωση δύο διαφορετικών προτύπων διαφάνειας των αμοιβών. Η ενεργοποίηση των

σχετικών ειδικών πρακτικών αναμένεται στα πλαίσια της πρώτης ανασκόπησης της εφαρμογής του Κώδικα, το 2012.

Για τη διευκόλυνση των εταιρειών που θα εφαρμόσουν τον Κώδικα, τα Παραρτήματα II και III του Κώδικα περιέχουν οδηγίες για τη σύνταξη της δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης και της έκθεσης αμοιβών μελών ΔΣ, που είναι μέρος της δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης. Το Παράρτημα IV περιέχει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, βασισμένες στη διεθνή βέλτιστη πρακτική, όπως αυτή μπορεί να προσαρμοστεί στο ελληνικό περιβάλλον. Τέλος, το Παράρτημα V περιέχει κατάλογο πρακτικών που περιλαμβάνονται στον Κώδικα επιπλέον των προβλέψεων του νόμου, έτσι ώστε να διευκολύνονται οι σχετικές δημοσιοποιήσεις των επιχειρήσεων σύμφωνα με τον Νόμο 3873/2010.

B. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΙΣ ΕΙΣΗΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Έννοια Εσωτερικού ελέγχου και συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Στην οικονομική των επιχειρήσεων ο όρος «Εσωτερικός Έλεγχος» χρησιμοποιείται για να αποδώσει δύο βασικές έννοιες : το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) και καθεαυτό τον Εσωτερικό Έλεγχο.

A. Εσωτερικός έλεγχος

Ο όρος υιοθετήθηκε από τους Αγγλοσάξονες και αναφέρεται στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου η οποία αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του συστήματος ελέγχων, δηλαδή στις επιμέρους λειτουργίες και προτείνει βελτιώσεις εκεί όπου διαπιστώνονται αδυναμίες (Οικονομικός Ταχυδρόμος 2004).

B. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Αναφέρεται σε ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου που καθιερώνει η διοίκηση και το οποίο αποσκοπεί στην οργανωμένη και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης. Αποτελεί το πλάνο της και όλες εκείνες τις μεθόδους και διαδικασίες που ακολουθεί η επιχείρηση στοχεύοντας στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας της συνεργασίας με τη διεύθυνση της εταιρίας, τη διασφάλιση του κεφαλαίου, τη πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης ή του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων πληροφοριών.

Ενδεικτικό της σημασίας που αποδίδεται στον εσωτερικό έλεγχο είναι το πλήθος των ορισμών που έχουν δοθεί για την περιγραφή του. Σύμφωνα με την APC (Auditing Practices Committee, 1980) ο εσωτερικός έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη εξέταση και γνωμοδότηση από έναν διορισμένο, από την επιχείρηση, ελεγκτή για τα οικονομικά στοιχεία της, σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό καθεστώς. Σύμφωνα με τους Miller & Bailley (1989), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μία συστηματική αναθεώρηση και αντικειμενική εξέταση ενός στοιχείου και συμπεριλαμβάνει την επαλήθευση των συγκεκριμένων πληροφοριών όπως αυτή καθορίζεται από το συγκεκριμένο ελεγκτή ή όπως καθιερώνεται από τη γενική πρακτική. Ο εσωτερικός έλεγχος όπως ορίζεται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών,

είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, επαρκώς σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ο Εσωτερικός Έλεγχος βοηθάει στην επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων με τη συστηματική προσέγγιση αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας διαχείρισης κινδύνων.

Από τους ανωτέρω ορισμούς καθίσταται σαφές ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι ένα μονοδιάστατο εργαλείο ελέγχου της ορθότητας των καταστάσεων, αλλά αποτελεί μέθοδο για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων της επιχείρησης μέσω της παροχής συμβουλευτικής δράσης προς την κατεύθυνση επίτευξης των δεικτών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας (Goodwin 2004). Συνεπώς, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζονται σε οργανισμούς και επιχειρήσεις ως εργαλεία που προσθέτουν αξία στην επιχείρηση. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η συστηματική προσέγγιση της αποτελεσματικότερης λειτουργίας του οργανισμού, ως σύνολο.

Η Αναφορά COSO για τον εσωτερικό έλεγχο και την αξιολόγηση κινδύνου

Βασική μεταβλητή στο σχεδιασμό ελέγχου είναι η εκτίμηση του κινδύνου των λαθών. Στην αναφορά COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 1992) οι πιο γνωστοί και έγκυροι οργανισμοί συνέθεσαν τις απόψεις τους σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο και διαμόρφωσαν πλαίσιο στο οποίο κινείται το γνωστικό αντικείμενο. Εκεί περιγράφονται και οι συστηματικοί παράγοντες από τους οποίους αποτελείται. Ορίζεται όχι σαν μία απλή οικονομική λειτουργία, αλλά σα μία διαδικασία σχεδιασμένη να παρέχει ουσιαστική ασφάλεια στην επιχείρηση, αναφορικά με την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Συστατικά στοιχεία που βοηθούν στην εύρυθμη υιοθέτηση και αποδοτικότερη λειτουργία του είναι :

- Το περιβάλλον μέσα στο οποίο διάγεται η λειτουργία της επιχείρησης (Control Environment)
- Εκτίμηση κινδύνων (Risk assessment)
- Ελεγκτικές δραστηριότητες (Control Activities)
- Πληροφόρηση και επικοινωνία (Information and Communication)
- Επόπτευση (Monitoring)

Αρμοδιότητες του Εσωτερικού Ελέγχου

Καθοριστικοί φορείς για τη διαμόρφωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι το μέγεθος, το αντικείμενο των εργασιών καθώς και οι επιδιώξεις της επιχείρησης. Αφορά όλες τις δραστηριότητες και περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα οργανωτικά μέτρα που χρησιμοποιούνται με σκοπό :

α. Την προστασία με κατάλληλους μηχανισμούς ελέγχων των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης από κλοπή ή καταστροφή από τύχη ή ηθελημένες ενέργειες.

β. Την ενίσχυση μηχανισμών που έχουν ως σκοπό και στόχο να αποκλείουν τη σπατάλη και αντιοικονομική χρησιμοποίηση των παραγωγικών συντελεστών της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να αποκλείει κάθε αντιπαραγωγική επικάλυψη δραστηριοτήτων, υποαπασχόλησης πόρων και οποιαδήποτε μορφή μη αποδοτικής χρησιμοποίησης των μέσων.

γ. Την ικανοποίηση των αναγκών πληροφόρησης της Διοίκησης με έγκυρες και έγκαιρες πληροφορίες και στοιχεία που απαιτούνται για τη λήψη όλων των αναγκαίων αποφάσεων, οδεύοντας στην επίτευξη των στόχων που τίθενται.

δ. Την διασφάλιση της συμμετοχής του προσωπικού στις κανονιστικές διατάξεις, τις εγκυκλίους στις στρατηγικές και πολιτικές που επιλέγει η επιχείρηση για την επίτευξη των στόχων της.

Οι εταιρίες οι μετοχές των οποίων διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών οφείλουν να διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα αποσκοπεί στη παρακολούθηση της λειτουργίας της εταιρίας. Θα έχει την ευθύνη να ενημερώνει εγγράφως σε τακτά χρονικά διαστήματα το διοικητικό συμβούλιο για την εφαρμογή του κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας (Ν.3016/2002 Περί Εταιρικής Διακυβέρνησης).

Στις αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνονται, με βάση το Άρθρο 8 του προαναφερόμενου νόμου, τα παρακάτω :

1. Η παρακολούθηση της εφαρμογής και της συνεχούς τήρησης του καταστατικού της εταιρίας καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών.
2. Η παρακολούθηση της εφαρμογής και της συνεχούς τήρησης του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας, στον οποίο εντάσσονται τόσο οι διαδικασίες που ακολουθούνται όσο και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί που δημιουργούνται στη λειτουργία των οργανικών μονάδων.
3. Να αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών, με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
4. Να ενημερώνει εγγράφως, τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο, το Διοικητικό Συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται κατά τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων.
5. Να παρέχει, μετά την έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, να συνεργάζεται με αυτές και να διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.

Επιπρόσθετα, στις αρμοδιότητες του Εσωτερικού Ελέγχου ανατίθεται ο έλεγχος τήρησης των υποχρεώσεων της χρηματιστηριακής νομοθεσίας και πιο συγκεκριμένα :

- Τήρηση των υποχρεώσεων ως εισηγμένη στο Χρηματιστήριο εταιρία όπως και των υποχρεώσεων γνωστοποίησης, την υποχρέωση τήρησης του απορρήτου καθώς και λοιπών πρόσθετων υποχρεώσεων.
- Τήρηση των δεσμεύσεων που περιέχονται στα ενημερωτικά δελτία και τα επιχειρηματικά σχέδια της εταιρίας, σχετικά με χρήση των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από το χρηματιστήριο.
- Ο έλεγχος της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως παροχών προς τα μέλη διοικήσεως αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της εταιρίας.
- Ο έλεγχος των σχέσεων και συναλλαγών της εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν εταιρίες, καθώς και των σχέσεων της εταιρίας με τις εταιρίες στο κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας ή μέτοχοί της με ποσοστό τουλάχιστον 10%.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

1. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

Βασικό χαρακτηριστικό κάθε οργανωμένης επιχείρησης είναι η θεσμοθέτηση, από τα αρμόδια όργανά της, Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας. Ο Κανονισμός αυτός θα πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος, στο αντικείμενό της και στις αρχές της σύγχρονης οργάνωσης. Στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας πρέπει να αποτυπώνονται, το οργανόγραμμα των υπηρεσιών, τα αντικείμενα εργασίας των υπηρεσιών, η περιγραφή των διαδικασιών λειτουργίας τους καθώς και η σχέση μεταξύ τους και με τη διοίκηση.

Σύμφωνα με το Άρθρο 6 του Ν.3016/2002 « Περί Εταιρικής Διακυβέρνησης » ορίζονται ότι προκειμένου μία εταιρία να εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες της σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, κατά τη υποβολή της αίτησης περί εισαγωγής, πρέπει να διαθέτει Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας. Αυτός καταρτίζεται με απόφαση του Δ.Σ. της εταιρίας. Το ελάχιστο περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας θα πρέπει να περιλαμβάνει :

- Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενά τους, καθώς και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη διοίκηση.
- Την πρόβλεψη για τη λειτουργία τουλάχιστον των υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων
- Τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.
- Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολόγησης της απόδοσής τους.
- Τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών των μελών του Δ.Σ., των διευθυντικών στελεχών και των προσώπων που εξαιτίας της σχέσης τους με την εταιρία, κατέχουν εσωτερική πληροφόρηση σε κινητές αξίες της εταιρίας, ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42^ε παρ.5 του

Κ.Ν.2190/1920, εφόσον αυτές είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και από άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με την εταιρία.

- Τις διαδικασίες προαναγγελίας και δημόσιας γνωστοποίησης σημαντικών συναλλαγών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών του Δ.Σ. ή τρίτων στους οποίους έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες του Δ.Σ. οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της.
- Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, τη παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και τη κατάλληλη γνωστοποίησή τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρίας.

Με την ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση επιβάλλεται στις εισηγμένες εταιρίες να καθορίσουν νέες σημαντικές διαδικασίες στη λειτουργία τους και ειδικότερα για θέματα που άπτονται της δράσης των μελών του Δ.Σ. και των διευθυντικών στελεχών, που μέχρι πριν ή δεν υπήρχαν ή αναφέρονταν γενικά με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολη η παρακολούθηση και ο έλεγχός τους.

2. Οργάνωση Εσωτερικού Ελέγχου Εισηγμένων Εταιριών στο Χρηματιστήριο Αξιών

Η οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου είναι καθοριστικής σημασίας τόσο όσον αφορά τη συγκρότησή του ως υπηρεσία της επιχείρησης αλλά και όσον αφορά την αποτελεσματικότητά του ως ελεγκτικού μηχανισμού ώστε να ανταποκρίνεται με επάρκεια στα θέματα αρμοδιότητάς του.

Η ένταξη του εσωτερικού ελέγχου στο οργανόγραμμα της επιχείρησης, η επάρκεια στη στελέχωσή του, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των ελεγκτικών μηχανισμών, η αξιολόγηση των εκθέσεων ελέγχου και η λήψη μέτρων επί των παρατηρήσεων του ελέγχου, είναι τα κυριότερα σημεία που επηρεάζουν τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού.

Στις Εισηγμένες εταιρίες ή στις εταιρίες των οποίων οι μετοχές πρόκειται να εισαχθούν στο Χ.Α., η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου απευθύνεται απευθείας στο Δ.Σ. της επιχείρησης και θα πρέπει να στελεχώνεται με προσωπικό που έχει επαρκή προσόντα και εμπειρία.

Στο άρθρο 7 του Ν3016/2002 για τις Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο εταιρίες αναφορικά με την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου ορίζονται τα εξής :

1. Η οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρίας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

2. Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εν ενεργεία διευθυντικά στελέχη ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος

ή εξ αγχιστείας. Η εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη μεταβολή αυτήν.

4. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρίας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρίας.

5. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους εσωτερικούς ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρίας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Θέματα των κάθε είδους αμοιβών που καταβάλλονται στους εσωτερικούς ελεγκτές αποφασίζονται απευθείας από το Διοικητικό Συμβούλιο.

3. Τομείς του Εσωτερικού ελέγχου

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου κάθε επιχείρησης περιλαμβάνει δύο κατηγορίες επιμέρους ελέγχων, τους διοικητικούς και λογιστικούς-διαχειριστικούς ελέγχους.

Οι δύο τομείς του εσωτερικού ελέγχου συλλειτουργούν και συμπληρώνει ο ένας τον άλλον.

A. Διοικητικοί έλεγχοι

Οι διοικητικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν τον έλεγχο της εφαρμογής και της συνεχούς τήρησης του καταστατικού, του θεσμικού πλαισίου και του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας.

Οι αρχές και οι μέθοδοι για τον διοικητικό έλεγχο εξαρτώνται από τις επιδιώξεις της διοίκησης και τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της επιχείρησης.

Η καθιέρωση διοικητικών ελέγχων σε κάθε επιχείρηση συμβάλει στη διασφάλιση ισχυρού εσωτερικού ελέγχου σε όλες τις δραστηριότητές της, στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της καθώς και στη συμμόρφωση των διαδικασιών και του προσωπικού της προς τις πολιτικές της.

Η αποτύπωση στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, με σαφήνεια, της διάρθρωσης των υπηρεσιών, των αντικειμένων εργασίας τους, τη σχέση μεταξύ τους και με τη διοίκηση καθώς και των ειδικότερων διαδικασιών, αποτρέπει τις παραλήψεις ή τις επικαλύψεις αρμοδιοτήτων και διαδικασιών και διευκολύνουν το διοικητικό έλεγχο. Βασικές πηγές των διενεργούμενων διοικητικών ελέγχων αποτελούν τα βιβλία, η τήρηση των οποίων, επιβάλλεται από την εμπορική νομοθεσία.

Η σύμφωνη με τον εμπορικό νόμο τήρηση των επίσημων βιβλίων όπως του βιβλίου μετοχών, του βιβλίου μετόχων για ονομαστικές μετοχές, του βιβλίου των ομολογιών, εφόσον η εταιρία έχει πραγματοποιήσει έκδοση δανείου με ομολογίες-ομολογιακό δάνειο, εξασφαλίζει τη προστασία της μετοχικής σύνθεσης καθώς και των ομολογιούχων δανειστών. Παράλληλα η τήρηση του βιβλίου πρακτικών συνεδριάσεων και αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων των μετόχων και του βιβλίου πρακτικών συνεδριάσεων και αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου, αποτελούν βασικές πηγές των διοικητικών ελέγχων όσον αφορά στη, σύμφωνη με το καταστατικό και τους νόμους, τήρηση των διαδικασιών σύγκλησης και λήψης των

αποφάσεων και την νομιμότητα των αποφάσεων, όσο και την παρακολούθηση της εφαρμογής και υλοποίησης των αποφάσεων που λαμβάνονται.

Στους διοικητικούς ελέγχους εντάσσονται και οι έλεγχοι που διενεργούν οι εσωτερικοί ελεγκτές στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους και οι οποίοι αφορούν την προστασία των μετόχων, του επενδυτικού κοινού και όλων όσων έχουν νόμιμα συμφέροντα στην εταιρία όπως οι περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Δ.Σ. ή των διευθυντικών στελεχών με τα συμφέροντα της εταιρίας.

Β. Λογιστικοί Έλεγχοι

Οι λογιστικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν τις μεθόδους- τεχνικές διαδικασίες και το σχέδιο χρηματοοικονομικής οργάνωσης, που στοχεύουν στη προστασία των περιουσιακών στοιχείων και στην ακρίβεια και αξιοπιστία των πληροφοριών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Γ. Λογιστικά Πρότυπα

Η καθιέρωση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Ε.Γ.Λ.Σ.) και των ελληνικών λογιστικών προτύπων, βοήθησε σημαντικά στη τυποποίηση της λογιστικής πρακτικής και συνέβαλε :

- Στην ενιαία λογιστική ορολογία, ονοματολογία και συνδεσμολογία των λογαριασμών
- Στα ενιαία κριτήρια κοστολόγησης και αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων
- Σε ενιαίου τύπου οικονομικές καταστάσεις (Ισολογισμού, Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσεως και Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων)

Το ΕΓΛΣ εξασφαλίζει την ακρίβεια, ταχύτητα και αξιοπιστία των λογιστικών πληροφοριών και επιτρέπει την ομοιομορφία στο λογιστικό χειρισμό όλων των όμοιων πράξεων και περιπτώσεων.

Παράλληλα με τις ειδικότερες κανονιστικές διατάξεις της επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, για τις εισηγμένες επιχειρήσεις, έχει καθιερωθεί η σύνταξη και δημοσίευση τριμηνιαίων, εξαμηνιαίων και ετησίων οικονομικών καταστάσεων, η σύνταξη καταστάσεων ταμειακών ροών καθώς και η έκδοση ετήσιου δελτίου.

Η υιοθέτηση των αρχών των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στη χώρα μας, θα συμβάλει στην άρση των ιδιαιτεροτήτων που υπάρχουν ακόμα στη χώρα μας όσον αφορά λογιστικούς χειρισμούς συγκεκριμένων λογιστικών θεμάτων καθώς και στο ομοιόμορφο των πιστοποιητικών ελέγχων.

Η δια νόμου πρόσφατη σύσταση της επιτροπής λογιστικής τυποποίησης και ελέγχων, σκοπό έχει να επιλύσει και να επιλύει τα οποιαδήποτε προβλήματα ανακύβουν κατά το στάδιο μετάβασης και εφαρμογής στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Με την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων οι οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών επιχειρήσεων θα καταστούν απολύτως συγκρίσιμες με τις αντίστοιχες καταστάσεις που συντάσσονται στις άλλες χώρες και ως εκ τούτου θα είναι εύκολη η ανάλυση και αξιολόγηση τόσο των μεγεθών όσο και της οικονομικής πορείας τους.

Δ. Βιβλία και Στοιχεία των επιχειρήσεων

Οι ελάχιστες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων ως προς τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία, καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και της εμπορικής Νομοθεσίας.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ορίζονται τα στοιχεία που πρέπει να εκδίδει και να λαμβάνει η επιχείρηση ως αποδεικτικά παραστατικά των συναλλακτικών πράξεων που πραγματοποιεί. Επίσης, ορίζονται τα Βιβλία που πρέπει να τηρεί κάθε εταιρία και συγκεκριμένα τα Ημερολόγια, το Γενικό Καθολικό, το Βιβλίο Πράξεων Ισολογισμού, το Βιβλίο Απογραφών και Ισολογισμών κλπ.

Σύμφωνα με το Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ορίζονται επίσης :

- Ο τύπος και ο χρόνος των εκδιδόμενων και παραλαμβανόμενων στοιχείων της εταιρίας.
- Ο τρόπος της λογιστικής καταχώρησής τους να είναι σύμφωνος με το ΕΓΛΣ
- Ο χρόνος ενημέρωσης των βιβλίων

Η σπουδαιότητα των παραπάνω εξασφαλίσεων είναι αυτονόητη, αφού σε αυτές βασίζονται τόσο ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος της εταιρίας όσο και οι έλεγχοι που διενεργούνται στην επιχείρηση από τις φορολογικές και λοιπές αρχές.

Παράλληλα, σε αυτές βασίζεται η Διοίκηση της επιχείρησης για να διαπιστώσει τη πορεία της και την πραγματική περιουσιακή της κατάσταση. Η έγκαιρη ενημέρωση γύρω από τις διάφορες υποχρεώσεις και απαιτήσεις βοηθούν ώστε η διοίκηση να εντοπίζει τα προβλήματα και τα τυχόν αδύνατα σημεία και να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπισή τους, παίρνοντας αποφάσεις και χαράζοντας την πολιτική της.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Καθοριστικοί παράγοντες για τη διαμόρφωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι το μέγεθος, το αντικείμενο εργασιών και οι επιδιώξεις κάθε επιχείρησης. Ένα επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου προϋποθέτει κάποιες βασικές αρχές που είναι οι ακόλουθες :

- Κατανομή Αρμοδιοτήτων – Ικανότητα Προσωπικού
- Διαχωρισμός Λειτουργικών Διαδικασιών
- Λογιστική Οργάνωση και Μηχανογραφική Υποστήριξη
- Μέτρα Προστασίας των περιουσιακών στοιχείων
- Τήρηση υποχρεώσεων - Χρηματιστηριακή Νομοθεσία

Κατανομή Αρμοδιοτήτων – Ικανότητα Προσωπικού

Το διοικητικό συμβούλιο εκχωρεί αρμοδιότητες στα υφιστάμενα τμήματα σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της επιχείρησης. Οι αρμοδιότητες που μεταβιβάζονται από την κορυφή προς τις βάσεις της διοικητικής πυραμίδας χαρακτηρίζονται γενικές και ειδικές.

Γενικές είναι οι αρμοδιότητες όταν εκχωρούνται από τη διοίκηση με την καθιέρωση όρων και συνθηκών για τη πραγματοποίηση κάποιων πράξεων και για την άσκησή τους δεν απαιτείται συγκεκριμένη εξουσιοδότηση.

Ειδικές είναι οι αρμοδιότητες όταν εκχωρούνται με αποφάσεις για τη πραγματοποίηση συγκεκριμένων πράξεων και ασκούνται από ειδικά εξουσιοδοτημένα πρόσωπα.

Σε κάθε περίπτωση παροχής αρμοδιοτήτων διεύθυνσης και ελέγχου, τα καθήκοντα και τα όρια των δικαιωμάτων που μεταβιβάζονται πρέπει να προσδιορίζονται με ακρίβεια και σαφήνεια.

Η επιτυχής οργάνωση και λειτουργία μιας εταιρίας στηρίζεται στη προσεκτική επιλογή του απαραίτητου προσωπικού και στη σωστή τοποθέτηση του κατάλληλου ανθρώπου στη κατάλληλη θέση. Πριν η διοίκηση αναθέσει σε κάποιο πρόσωπο μία ειδική αρμοδιότητα πρέπει να είναι βέβαιη ότι το τελευταίο διαθέτει τα απαραίτητα ουσιαστικά και ηθικά προσόντα. Επαρκής εκπαίδευση, συνεχής ενημέρωση και ανάθεση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων και ευθυνών, αποτελούν, επίσης, τις βάσεις για μία σωστή οργάνωση.

Καθήκον της διοίκησης είναι η μέριμνα για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών και αλληλεξαρτήσεων που θα αποκλείουν αυθαιρεσίες και τη κατάχρηση δικαιωμάτων από τα εξουσιοδοτημένα στελέχη.

Καταλυτική σημασία στην ανάπτυξη της επιχείρησης, έχουν τα διευθυντικά της στελέχη τα οποία και καλούνται να προάγουν και να συντονίσουν τις λειτουργίες της. Η επιλογή των διευθυντικών στελεχών, ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους, ο προσδιορισμός των στόχων που τους ανατίθεται και η αξιολόγηση της απόδοσής τους, αποτελούν ιδιαίτερα κρίσιμα σημεία για την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης.

Ο καθορισμός και η ανάθεση στα κατάλληλα πρόσωπα, συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων, στα πλαίσια των οποίων να υποχρεούνται αλλά και να μπορούν να ασκούν τα καθήκοντα τους με ευχέρεια και υπευθυνότητα, αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για την επιτυχία.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχία ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, είναι η εξασφάλιση ότι το ανθρώπινο δυναμικό που καλείται να το εφαρμόσει, διαθέτει εντιμότητα, ευσυνειδησία και τις απαιτούμενες ικανότητες για να ανταπεξέλθει στα καθήκοντά του, αλλά και την προσήλωση στις αρχές και τους στόχους της διοίκησης.

Από τη πλευρά του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διασφαλίζεται, ότι όλες οι συναλλακτικές πράξεις που εγκρίνονται, υπογράφονται, εκτελούνται και καταχωρούνται είναι νόμιμες, κανονικές και σύμφωνες με την εξουσιοδότηση που έχει δοθεί από το αρμόδιο πρόσωπο ή όργανο.

Διαχωρισμός Λειτουργικών Διαδικασιών

Η ύπαρξη οργανωτικού σχεδίου που να καθορίζει, με σαφήνεια, τους τομείς ευθύνης όλων των λειτουργιών και των τμημάτων μιας επιχείρησης, αποτελεί θεμελιώδη αρχή ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η ανάθεση ευθύνης εκτέλεσης του έργου μιας λειτουργίας ή ενός τμήματος θα πρέπει να συνδυάζεται και με εκχώρηση ανάλογης αρμοδιότητας (εξουσίας) λήψης των αναγκαίων αποφάσεων.

Ένα σωστά σχεδιασμένο οργανωτικό σχήμα θα πρέπει να διασφαλίζει επαρκή διαχωρισμό καθηκόντων και ευθυνών μέσα στην επιχείρηση. Οι τέσσερις πιο κάτω περιπτώσεις, διαχωρισμού των υπευθυνοτήτων ως μέσο πρόληψης λαθών ή ανωμαλιών, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους ελεγκτές.

- Διαχωρισμός της επιτήρησης των περιουσιακών στοιχείων από τη λογιστική παρακολούθησή τους. Κύριος στόχος του διαχωρισμού αυτού είναι η προφύλαξη της επιχείρησης από πράξεις απάτης του προσωπικού της.
- Διαχωρισμός της εξουσιοδότησης πραγματοποίησης των συναλλαγών από την επιτήρηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Για την επίτευξη των στόχων του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει η αρμοδιότητα παροχής εξουσιοδότησης κάθε συναλλαγής να διαχωρίζεται από την αρμοδιότητα φύλαξης και επιτήρησης των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων στην οποία αναφέρονται οι συναλλαγές.
- Στον τομέα διαχείρισης αποθεμάτων, δεν επιτρέπεται να εκχωρούνται στο ίδιο πρόσωπο οι αρμοδιότητες να εκτελεί χρέη ταμίας, να τηρεί τα λογιστικά βιβλία της αποθήκης, να διενεργεί αγορές ή πωλήσεις ή να εκδίδει τιμολόγια.
- Στο τομέα του Λογιστηρίου, δεν επιτρέπεται το ίδιο πρόσωπο που τηρεί τους λογαριασμούς απαιτήσεων να έχει σχέση με τις εισπράξεις και τα εμβάσματα των πελατών, ούτε να εκδίδει παραστατικά, ή να αποφασίζει τη διαγραφή επισφαλών απαιτήσεων.

Λογιστική οργάνωση και Μηχανογραφική Υποστήριξη

Κάθε σύστημα εσωτερικού ελέγχου στηρίζεται στην επαρκή Λογιστική Οργάνωση και Μηχανογραφική Υποστήριξη. Οι οικονομικές και λογιστικές υπηρεσίες έχουν την υποχρέωση της τήρησης των λογιστικών βιβλίων και την ορθή καταχώρηση σε αυτά όλων των συναλλακτικών πράξεων της επιχείρησης. Οι καταχωρήσεις στα βιβλία γίνονται με βάση τα νόμιμα δικαιολογητικά στοιχεία και παραστατικά τα οποία εκδίδει ή λαμβάνει η επιχείρηση.

Η συγκέντρωση, καταγραφή και απεικόνιση όλων των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης γίνεται με τα προβλεπόμενα λογιστικά παραστατικά, καθώς και τα λοιπά έγγραφα που αποτελούν την τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων. Η έλλειψη τεκμηρίωσης δυσχεραίνει σημαντικά τόσο τη καταγραφή όσο και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται σημαντικά από το βαθμό επάρκειας της τεκμηρίωσης της επιχείρησης.

Οι ελάχιστες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων ως προς τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του ΚΒΣ και της Εμπορικής Νομοθεσίας. Η τήρηση του ΕΓΛΣ εξασφαλίζει την ακρίβεια, την ταχύτητα και αξιοπιστία των λογιστικών πληροφοριών και επιτρέπει την ομοιομορφία στο λογιστικό χειρισμό όλων των όμοιων γεγονότων και πράξεων.

Μερικές από τις συνήθεις και σημαντικές λειτουργίες της Λογιστικής Υπηρεσίας είναι :

- Η παρακολούθηση της κίνησης των λογαριασμών.
- Η έγκαιρη και εμπρόθεσμη ενημέρωσή τους.
- Η διενέργεια συμφωνιών μεταξύ γενικών και αναλυτικών λογαριασμών.
- Η συμφωνία των λογιστικών υπολοίπων με δεδομένα που προκύπτουν από φυσικές καταμετρήσεις ή από αντίγραφα λογαριασμών τρίτων.
- Η σύνταξη των αναφορών για την ενημέρωση της διοίκησης σχετικά με τη πορεία της επιχείρησης.
- Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την επιχείρηση.

- Με την ανάπτυξη κατάλληλων προγραμμάτων (software) είναι δυνατή η περαιτέρω επεξεργασία των λογιστικών δεδομένων και παρέχει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να αντλεί έγκαιρα και με ακρίβεια πολλές χρήσιμες πληροφορίες που τη βοηθούν σημαντικά στην άσκηση αποτελεσματικότερου ελέγχου και συντονισμού της λειτουργίας των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης.

Για την εύρυθμη λειτουργία των μηχανογραφικών εφαρμογών είναι απαραίτητο να υπάρχουν εγχειρίδια με λεπτομερείς επιγραφές της ροής του συστήματος, των προγραμμάτων και του τρόπου λειτουργίας αυτών.

Ιδιαίτερης σημασίας για τον εσωτερικό έλεγχο είναι η δυνατότητα των χρησιμοποιούμενων προγραμμάτων να παρέχουν πληροφορίες των ασφαμάτων που προκύπτουν κατά την επεξεργασία και τη διόρθωσή τους από ομάδα επίβλεψης και ελέγχου, προς αποφυγή εικονικών διορθώσεων και άλλων ανορθόδοξων επεμβάσεων.

Ως προς τις ελεγκτικές διαδικασίες, οι λογιστικοί έλεγχοι, θα πρέπει να παρέχουν τη λογιστική βεβαιότητα ότι :

1. Οι συναλλαγές εκτελούνται σύμφωνα με τη γενική ή ειδική εξουσιοδότηση της διοίκησης.
2. Οι συναλλαγές καταχωρούνται κατά τρόπο που να επιτρέπουν τόσο τη κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής ή με οποιαδήποτε άλλα κριτήρια που εφαρμόζονται σε τέτοιες καταστάσεις όσο και να αποδίδουν την ευθύνη χειρισμών των περιουσιακών στοιχείων.
3. Η πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία επιτρέπεται μόνο σύμφωνα με εξουσιοδότηση της διοίκησης.
4. Οι λογιστικές εγγραφές που καταχωρήθηκαν και αφορούν περιουσιακά στοιχεία, συγκρίνονται με τα υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία κατά λογιστικά διαστήματα και σε περίπτωση διαπίστωσης αποκλίσεων, πραγματοποιούνται οι κατάλληλες ενέργειες.

Μέτρα Προστασίας των περιουσιακών στοιχείων

Κάθε επιχείρηση οφείλει να λαμβάνει μέτρα φυσικής προστασίας των περιουσιακών στοιχείων και ιδιαίτερα εκείνων που είναι περισσότερο εκτεθειμένα σε κινδύνους κλοπής και καταστροφής από φυσικές αιτίες ή ηθελημένες ενέργειες.

Οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να στοχεύουν στη προστασία των ενσώματων (κτίρια, μηχανήματα, αποθέματα) και ασώματων περιουσιακών στοιχείων (δικαιώματα χρήσης, ευρεσιτεχνίας και τεχνογνωσίας) αλλά και των περιουσιακών στοιχείων όπως αξιόγραφα, λογαριασμούς πελατών, συμβάσεις και λογιστικά τεκμήρια (ημερολόγια, καθολικά κλπ)

Ο καθορισμός αρμοδιοτήτων σε πρόσωπα που θα είναι υπεύθυνα για τη παρακολούθηση και τη σωστή διαχείριση της περιουσίας της εταιρίας και η κανονική έκδοση του κατάλληλου παραστατικού για κάθε μορφή διάθεσης ενός περιουσιακού στοιχείου, αποτελούν κανόνα διαχειριστικής και λογιστικής πράξης.

Περιοδικά, πρέπει να πραγματοποιούνται ακριβείς καταμετρήσεις των περιουσιακών στοιχείων και να συμφωνούνται με τα αντίστοιχα λογιστικά δεδομένα. Η διαδικασία των καταμετρήσεων είναι το τελευταίο και το πλέον αποτελεσματικό μέσο ελέγχου της διαχείρισης.

Τήρηση της Χρηματιστηριακής Νομοθεσίας

Με τη νομοθετική καθιέρωση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, ορίζονται συγκεκριμένα, οι διαδικασίες που στοχεύουν στην εξασφάλιση των ακόλουθων γενικών αρχών :

- Την έγκαιρη δημοσιοποίηση πληροφοριών ή εταιρικών γεγονότων που έχουν σημαντική επίδραση στη περιουσιακή διάρθρωση ή στη γενική πορεία των υποθέσεων της εταιρίας, τα οποία δεν είναι προσιτά στο ευρύ κοινό και τα οποία δύναται να προκαλέσουν σημαντική διακύμανση της τιμής των μετοχών.
- την αποφυγή μεθόδων ή πρακτικών που στρέφονται κατά της αξιοπιστίας και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς κινητών αξιών.
- Την οργάνωση των εσωτερικών λειτουργιών για τη καλύτερη εξυπηρέτηση των μετόχων και του επενδυτικού κοινού.
- Τη λειτουργία υπηρεσίας εταιρικών ανακοινώσεων η οποία θα έχει την αρμοδιότητα της συμμόρφωσης της εταιρίας, με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται και την επικοινωνία της εταιρίας με τις αρμόδιες αρχές.
- Τη λήψη μέτρων και θέσπιση διαδικασιών ώστε να τηρείται ο απόρρητος χαρακτήρας των περιεχομένων των ανακοινώσεων της, μέχρι τη δημοσιοποίησή τους.
- Την τήρηση των προϋποθέσεων για τις συναλλαγές συγκεκριμένων προσώπων που έχουν σχέση με την επιχείρηση.
- Την υποχρέωση προαναγγελίας των συναλλαγών, των προσώπων που είναι κάτοχοι εσωτερικής πληροφόρησης, όπως ορίζονται από ειδικές διατάξεις.

Στις αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου υπάγεται η παρακολούθηση της εφαρμογής και της συνεχούς τήρησης των ανωτέρω αρχών.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η οργάνωση και εφαρμογή οποιουδήποτε συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από μία κατάλληλη μελέτη και αξιολόγησή του.

1. Επισκόπηση του Εσωτερικού Ελέγχου

Στη φάση αυτή της ελεγκτικής διαδικασίας γίνεται επισκόπηση του εσωτερικού ελέγχου και καταγραφή του σε φύλλα εργασίας. Στη συνέχεια διενεργείται έλεγχος πιστότητας για να προσδιοριστεί αν το σύστημα λειτουργεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές του. Η κριτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος αποτελεί το τρίτο στάδιο της φάσης. Μία ολοκληρωμένη επισκόπηση του εσωτερικού ελέγχου δίνει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να ανακαλύψει όλους τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης.

Η επισκόπηση αυτή πρέπει να γίνεται με συστηματικό και ορθολογικά σχεδιασμένο τρόπο. Η τελική επιλογή της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιήσει για την επισκόπηση του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το μέγεθος της επιχείρησης, τη τοποθεσία των εγκαταστάσεών της, το πληροφοριακό σύστημα, τη φύση των εργασιών της και πολλούς άλλους παράγοντες.

Στην εφαρμοσμένη ελεγκτική οι περισσότερο χρησιμοποιούμενοι τρόποι τμηματοποίησης των δραστηριοτήτων και των συναλλαγών είναι κατά

α) κύκλο

β) λειτουργικό τμήμα

γ) ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεών της

A) Διαχωρισμός του Εσωτερικού Ελέγχου κατά κύκλους

Η διαίρεση του εσωτερικού ελέγχου σε κύκλους, συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη επισκόπηση του, γιατί ο ελεγκτής ανακαλύπτει σε κύκλο, συναλλαγές ή μηχανισμούς που σχετίζονται μεταξύ τους. Ο κύκλος εσόδων, ο κύκλος δαπανών, ο κύκλος παραγωγής ή μεταποίησης, ο χρηματοδοτικός κύκλος και ο κύκλος των εξωτερικών χρηματοοικονομικών εκθέσεων, αποτελούν τους σημαντικότερους κύκλους στους οποίους μπορεί να επικεντρωθεί ο εσωτερικός έλεγχος. Επειδή το λογιστικό σύστημα αποτελείται από αλληλοεξαρτώμενους κύκλους, ευνόητο είναι ότι μερικοί λογαριασμοί και συναλλαγές εμπίπτουν σε περισσότερους του ενός κύκλου.

B) Διαχωρισμός του Εσωτερικού Ελέγχου κατά λειτουργικές μονάδες

Σε πολλές περιπτώσεις για την αποτελεσματικότερη επισκόπηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, απαιτείται η διαίρεσή του ανάλογα με την οργανωτική διαίρεση της επιχείρησης σε λειτουργικές μονάδες.

Γ) Διαχωρισμός του Εσωτερικού Ελέγχου με βάση τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Η δομή και οι ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιούνται ως βάση για την οργάνωση του ελεγκτικού έργου, της επισκόπησης του συστήματος, εσωτερικού ελέγχου.

Δ) Άλλος τρόπος αναζήτησης και επισκόπησης του εσωτερικού ελέγχου είναι οι συνεντεύξεις

με τα στελέχη της επιχείρησης και η επισκόπηση του σχεδίου οργάνωσης και των εγχειριδίων λογαριασμών και τυπικών διαδικασιών.

Μετά τη σκιαγράφηση και την απόκτηση των βασικών γνώσεων για τον εσωτερικό έλεγχο, ο ελεγκτής έχει ανάγκη συγκέντρωσης ειδικών πληροφοριών για τη ροή των παραστατικών και στοιχείων και τη φύση συγκεκριμένων μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Πολύτιμα εργαλεία για την επίτευξη του πιο πάνω σκοπού, είναι τα διαγράμματα ροής και τα ερωτηματολόγια εσωτερικού ελέγχου.

Αξιολόγηση του Εσωτερικού Ελέγχου

Με την ολοκλήρωση της επισκόπησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να γίνεται μία προκαταρκτική αξιολόγηση του συστήματος, ώστε να εντοπίζονται οι περιοχές όπου οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου είναι αδύναμοι ή ανεπαρκείς.

Αδύναμος ή ανεπαρκής, χαρακτηρίζεται ένας μηχανισμός εσωτερικού ελέγχου όταν δεν είναι σε θέση να προλάβει ή να εμποδίσει τη δημιουργία σφαλμάτων ή παραβάσεων. Για να διαπιστωθεί αν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζεται στη πράξη κατά τον τρόπο που έχει σχεδιαστεί, διενεργούνται έλεγχοι ποιότητας.

Μετά την επαλήθευση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, που γίνεται για λόγους πιστότητας, υπάρχουν οι όροι για την αξιολόγηση του συστήματος και τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητάς του.

Οι επικρατέστερες θεωρήσεις αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου είναι η θεώρηση του τελικού αποτελέσματος και η θεώρηση της μεθόδου. Η θεώρηση του τελικού αποτελέσματος δίνει την έμφαση στο τελικό αποτέλεσμα και πολύ λιγότερο στο τρόπο και τα μέσα επίτευξής τους. Η θεώρηση της μεθόδου προσπαθεί να εξετάσει, εσωτερικά, το λογιστικό σύστημα και να διαπιστώσει, με ακρίβεια, πως παράγονται τα αποτελέσματα.

Τα πορίσματα του εσωτερικού ελέγχου παρέχουν στη διοίκηση της επιχείρησης πολύτιμες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων στη κατεύθυνση της συμμόρφωσης, με ισχύοντες νόμους και κανόνες, ή της επίλυσης προβλημάτων ώστε να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική της λειτουργία. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου έγκειται, επίσης, στο να πείθει τη διοίκηση, αλλά και τους ελεγχόμενους, ότι ο εντοπισμός αδυναμιών είναι άχρηστος εάν δε συνοδεύεται από τη λήψη και εφαρμογή διορθωτικών μέτρων ώστε να εξουδετερωθεί ο κίνδυνος επανεμφάνισης.

Η αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ανατίθεται συνήθως σε εξωτερικούς ελεγκτές και ειδικότερα στους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές της επιχείρησης. Για την εισαγωγή των μετοχών μίας επιχείρησης, προς διαπραγμάτευση, στο Χρηματιστήριο Αθηνών, απαιτείται βεβαίωση από τον τακτικό ορκωτό ελεγκτή-λογιστή της εταιρίας, ότι χρησιμοποιείται αξιόπιστο σύστημα εσωτερικού ελέγχου στα πλαίσια λειτουργίας της εταιρίας.

Τα σημαντικότερα στοιχεία για την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τους εξωτερικούς ορκωτούς ελεγκτές είναι :

- Αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων
- Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών
- Η συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία και κανονισμούς

Βασικό στοιχείο που διακρίνει τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές από τους εσωτερικούς ελεγκτές, είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης στην ανεξαρτησία της κρίσης των εσωτερικών ελεγκτών. Παρ' ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι ανεξάρτητοι από τους υπεύθυνους των ελεγχόμενων τμημάτων, δε μπορεί να είναι ανεξάρτητοι από την επιχείρηση με την οποία τους συνδέει υπαλληλική σχέση. Είναι γεγονός ότι οι εκτός της επιχείρησης ενδιαφερόμενοι (μέτοχοι της μειοψηφίας, επενδυτικό κοινό, χρηματοδότες, ακόμη και εποπτικές αρχές) έχουν επιβάλλει τον έλεγχο των εισηγμένων εταιριών, από εξωτερικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές.

Γ) ΕΡΕΥΝΑ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η έρευνα σχετικά με την εφαρμογή ή όχι από τις ελληνικές εισηγμένες εταιρείες του νομοθετικού πλαισίου της εταιρικής διακυβέρνησης βασίστηκε στις σχετικές ετήσιες εκθέσεις (και τα αποτελέσματα αυτών) τριών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιριών από τον κατασκευαστικό, χρηματοπιστωτικό και τηλεπικοινωνιακό κλάδο.

Σημειώνεται ότι, η άντληση των πληροφοριών έγινε από τα δημοσιευμένα στοιχεία που υπάρχουν διαθέσιμα στο διαδικτυακό ιστότοπο της κάθε εταιρείας και σε καμία περίπτωση δεν προήλθαν από άλλες πηγές πέραν αυτών που αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία.

Γ.1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ)

Από «Έκθεση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης 2011»⁴

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, (εφεξής «η Τράπεζα») λειτουργεί μέσα σε πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης που ανταποκρίνεται όχι μόνο στις απαιτήσεις του ελληνικού νόμου αλλά και στις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.

Κατά τη διάρκεια του 2011 το ΔΣ έλαβε αποφάσεις για την ενδυνάμωση των ανώτατων βαθμίδων της διοικητικής πυραμίδας της Τράπεζας, ενημερώθηκε από εξωτερικό σύμβουλο για θέματα τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης και τροποποίησε τους κανονισμούς Επιτροπών του, με σκοπό την προσαρμογή τους στις αλλαγές του συστήματος διακυβέρνησης. Από τον Δεκέμβριο του έτους 2011 έως τον Ιανουάριο του έτους 2012, το Διοικητικό Συμβούλιο πραγματοποίησε σε βάθος αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του με την συνδρομή εξωτερικού συμβούλου⁵.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Βάσει της σχετικής ετήσιας έκθεσης ενημέρωσης των επενδυτών της, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, (εφεξής «η Τράπεζα») αποσκοπεί στην επίτευξη εταιρικής διακυβέρνησης υψηλού επιπέδου, την ενίσχυση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, και τη συμμόρφωση τόσο με το εθνικό και διεθνές νομοθετικό, κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, όσο και τα διεθνή βέλτιστα τραπεζικά πρότυπα. Ως εκ τούτου, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει, εκτός από τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, επιμέρους πρακτικές και πολιτικές οι οποίες άπτονται του ευρύτερου πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, είναι σε εναρμόνιση με τις δραστηριότητές της και εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της.

Η Τράπεζα επιπλέον των προβλέψεων του νόμου εφαρμόζει τις ακόλουθες κύριες πρακτικές και πολιτικές εταιρικής διακυβέρνησης:

- **Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας**

⁴ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ 2011» - <http://www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/Corporate-Social-Responsibility/Annual-CSR-Reports>

⁵ <http://www.nbg.gr/wps/portal/el/the-group/Governance-Governance>

Σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές για την ανάδειξη υποψηφίων μελών του Δ.Σ., με τρόπο που να διασφαλίζεται η αύξηση της μακροπρόθεσμης μετοχικής αξίας και η αξιοκρατία, ανατίθεται στην Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων του Δ.Σ. η αρμοδιότητα της επιλογής των υποψηφίων μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας. Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με τα καθήκοντα της αξιολόγησης των αναγκών του Δ.Σ. και του καθορισμού των χαρακτηριστικών που αποτελούν το προφίλ βέλτιστης σύνθεσής του με βάση την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Δ.Σ. της Τράπεζας.

Βάσει σχετικής εισήγησης της Επιτροπής, το Δ.Σ. εγκρίνει τον κατάλογο των προτεινόμενων υποψηφιοτήτων και υποβάλλει σχετική πρόταση στην Γενική Συνέλευση των Μετόχων. Οι Μέτοχοι δύνανται να προτείνουν επιπλέον υποψηφιότητες κατά βούληση. Η Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Δ.Σ. της Τράπεζας έχει βασιστεί στις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, καθώς και στον Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Η Πολιτική εγκρίθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (Συνεδρίαση υπ' αριθ. 1379/29.5.09).

- **Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων για τα Ανώτατα Στελέχη**

Η Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων για τα Ανώτατα Στελέχη αποσκοπεί στην ενίσχυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας, καθώς και στην πρόληψη και διαχείριση ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ της Τράπεζας και των Ανώτατων Στελεχών της, οι οποίες δύνανται να ζημιώσουν τη φήμη και τα συμφέροντα τόσο της Τράπεζας, όσο των πελατών, των Μετόχων και των εργαζομένων της. Στο πλαίσιο της Πολιτικής Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων, ανατίθενται συγκεκριμένοι ρόλοι και αρμοδιότητες στο Διευθύνοντα Σύμβουλο, το Δ.Σ. της Τράπεζας, την Επιτροπή Ελέγχου και τη Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου αναφορικά με την εφαρμογή και παρακολούθησή της. Η Πολιτική είναι εναρμονισμένη με το Καταστατικό της Τράπεζας, τον Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας και τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης.

- **Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας**

Την 26η Νοεμβρίου του 2006, το Δ.Σ. της Τράπεζας ενέκρινε τον Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας για την Τράπεζα και τις εταιρείες του Ομίλου, στον οποίο αποτυπώνονται οι βασικές αρχές και αξίες που διέπουν τους εσωτερικούς κανονισμούς, την πολιτική του Ομίλου, αλλά και τη συμπεριφορά όλων των εργαζομένων. Οι αρχές του Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας είναι βασισμένες στις θεμελιώδεις αξίες που ακολουθεί η Τράπεζα κατά την άσκηση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας και λαμβάνουν υπόψη τις κείμενες διατάξεις που απορρέουν από το εθνικό και διεθνές νομοθετικό πλαίσιο, βάσει των οποίων η Διοίκηση και το σύνολο του προσωπικού ασκούν τα καθήκοντά τους. Ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας αφορά τη Διοίκηση και όλο το Προσωπικό της Τράπεζας και του Ομίλου της, συμπεριλαμβανομένων των Ανεξάρτητων Συνεργατών και Συμβούλων της.

- **Ασφαλιστική Κάλυψη μελών των Διοικητικών Συμβουλίων του Ομίλου**

Σύμφωνα με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, τα μέλη του Δ.Σ. έχουν το δικαίωμα επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης έναντι νομικών ή άλλων κινδύνων που συνδέονται με τα καθήκοντά τους στην Τράπεζα. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα έχει συνάψει πολυ-ασφαλιστήριο συμβόλαιο για την κάλυψη της αστικής ευθύνης των μελών Δ.Σ. και των Διοικητικών Στελεχών όλων των εταιρειών του Ομίλου, για την κάλυψη της αστικής ευθύνης της Τράπεζας από αμέλεια, λάθη ή παραλείψεις των στελεχών και υπαλλήλων της, και για την κάλυψη ζημιών από απάτες, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών απατών.

- **Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών**

Σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του νομικού και του κανονιστικού πλαισίου των Η.Π.Α. και τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, το Δ.Σ. της Τράπεζας έχει εγκρίνει τον Κώδικα Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών, ο οποίος περιλαμβάνει τις βασικές δεοντολογικές υποχρεώσεις που δεσμεύουν:

- Τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. της Τράπεζας, το Γενικό Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών, το Βοηθό Γενικό Διευθυντή Οικονομικών και το Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας.
- Τα εκτελεστικά μέλη των Δ.Σ. των εταιρειών του Ομίλου, καθώς και τον Προϊστάμενο της αντίστοιχης Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών κάθε εταιρείας του Ομίλου.
- Όλους όσους εργάζονται σε Διευθύνσεις και άλλες υπηρεσίες των εταιρειών του Ομίλου και ασχολούνται με την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και την εν γένει λογιστική απεικόνιση των μεγεθών οποιασδήποτε εταιρείας του Ομίλου.
- Όλους όσους ασχολούνται με την ενημέρωση των επενδυτών της Τράπεζας. Σκοπός του Κώδικα είναι η αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης καθηκόντων ή καταστάσεων όπου τα προσωπικά συμφέροντα των Καλυπτόμενων Μερών δεν ταυτίζονται με αυτά της Τράπεζας και του Ομίλου, καθώς και η επίδειξη απόλυτης εχεμύθειας εκ μέρους των Καλυπτόμενων Μερών ως προς τις εμπιστευτικές πληροφορίες που διαχειρίζονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Επίσης, τα Καλυπτόμενα Μέρη δεσμεύονται για την υποβολή πλήρων, αληθών, κατανοητών και εμπρόθεσμων πληροφοριών στις επίσημες αναφορές και τις δημόσιες ανακοινώσεις, σύμφωνα με όσα προβλέπει η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία ή οι κανονιστικές διατάξεις.

- **Πολιτική για την Υποβολή Εμπιστευτικών Αναφορών.**

Σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του νομικού και του κανονιστικού πλαισίου των Η.Π.Α. και τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, καθώς και της Πράξης Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ) 2577/09.03.2006, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την υποβολή, επώνυμα ή ανώνυμα, εμπιστευτικών αναφορών από κάθε ενδιαφερόμενο αναφορικά με πράξεις στελεχών της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου, που δημιουργούν αμφιβολίες για αντικανονικές ενέργειες και λογιστικο-ελεγκτικές πρακτικές μη συμβατές με τη διεθνή πρακτική και τις κείμενες διατάξεις. Οι αναφορές αυτές λαμβάνονται απευθείας από την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας, η οποία διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα και το απόρρητο των αναφορών, αλλά και την ανωνυμία των ενδιαφερομένων. Με την Πολιτική αυτή, ενισχύονται οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου της Τράπεζας, η οποία έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και καθιέρωση της ως άνω Πολιτικής, την παρακολούθηση της εφαρμογής της, καθώς και την εποπτεία των ερευνών και της λήψης των απαραίτητων διορθωτικών μέτρων.

- **Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του Ομίλου της Τράπεζας**

Η Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Ε.Κ.Ε.) προσδιορίζει τους βασικούς άξονες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του Ομίλου, καθορίζει τις δράσεις της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου στο χώρο αυτό και αποτελεί οδηγό για την ανάθεση αρμοδιοτήτων και εξουσιών όσον αφορά το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον έλεγχο αυτών των δράσεων. Το Δ.Σ. της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου που ασκούν εταιρική κοινωνική δράση εγκρίνουν τον ετήσιο προϋπολογισμό σχετικά με τις δράσεις Ε.Κ.Ε. στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του Ομίλου. Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας εγκρίνει οποιαδήποτε δέσμευση εντός του εγκεκριμένου προϋπολογισμού της Ε.Κ.Ε. και ενημερώνει το Δ.Σ. της Τράπεζας για τις σημαντικότερες αποφάσεις του. Για οποιαδήποτε δέσμευση που υπερβαίνει τον προϋπολογισμό ο Διευθύνων Σύμβουλος ζητά την έγκριση του Δ.Σ.

Γ.2. ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ)

Από Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης (Ν. 3873/2010 άρθρο 2 παράγραφος 2)⁶

Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης

Η εταιρεία ΕΛΛΑΚΤΩΡ εφαρμόζει τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, όπως αυτές ορίζονται από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 2190/1920, άρθρο 43α παράγραφος 3δ, Ν. 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση, Ν. 3693/2008 άρθρο 37 και Ν. 3873/2010 άρθρο 2 παράγραφος 2). Οι εν λόγω αρχές εταιρικής διακυβέρνησης έχουν ενσωματωθεί στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης που συντάχθηκε από την εταιρεία ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. κατ' εφαρμογή του Ν. 3873/2010 και εμπεριέχει τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που διέπουν τον τρόπο διοίκησης και ελέγχου της εταιρείας, είναι διαθέσιμος, δε, μέσω του Internet από τον ιστότοπο της εταιρίας (www.ellaktor.com). Βάση του αποτελεί ο πρόσφατος Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΣΕΒ (Ιανουάριος 2011) και κατ' επέκταση οι Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΟΟΣΑ, οι «Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα – Οδηγίες για τον Ανταγωνιστικό Μετασχηματισμό της» της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (συντάχθηκαν το 1999 και είναι γνωστές και ως «Γαλάζια Βίβλος»).

Ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης που ανέπτυξε η ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. πλαισιώνεται κυρίως από τους υποχρεωτικούς κανόνες, οι οποίοι θεσπίστηκαν με νόμους⁴ ή κανονισμούς αρμοδίων οργάνων όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Ο κώδικας της Εταιρείας δομείται ως εξής: κατ' αρχήν παρουσιάζονται οι γενικές αρχές, οι οποίες αποτελούν το γενικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, τις κατευθυντήριες γραμμές. Στη συνέχεια αυτές εξειδικεύονται σε ειδικές πρακτικές, σε διατάξεις «συμμόρφωσης ή εξήγησης», που αποτελούν τη βάση για την σύνταξη της δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης της ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. βάσει του προαναφερθέντος ν. 3873/2010. Ο κώδικας και, κατά συνέπεια το περιεχόμενο της δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης, θα επανεξετάζεται σε τακτική βάση και θα τροποποιείται αναλόγως.

Ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης της εταιρείας ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. περιλαμβάνει τις Γενικές Αρχές και Ειδικές Πρακτικές στις οποίες περιλαμβάνονται:

1. Ρόλος και αρμοδιότητες του ΔΣ
2. Μέγεθος και σύνθεση του ΔΣ
3. Ρόλος και απαιτούμενες ιδιότητες του προέδρου του ΔΣ
4. Καθήκοντα και συμπεριφορά των μελών του ΔΣ
5. Ανάδειξη υποψήφιων μελών του ΔΣ
6. Λειτουργία του ΔΣ
7. Αξιολόγηση του ΔΣ
8. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου
9. Επίπεδο και διάρθρωση των αμοιβών
10. Επικοινωνία με τους μετόχους
11. Τμήμα Μετόχων, Ενημέρωσης Επενδυτών και Εταιρικών Ανακοινώσεων
12. Η Γενική Συνέλευση των μετόχων

⁶ Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2011 (σελ 18-23) – http://content-mcdn.feed.gr/pegasus/Multimedia/pdf/oikon_ekthesi_2011_id5721996_id5722314.pdf

Επιπλέον, περιλαμβάνει τα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου το Επίπεδο και Διάρθρωση των Αμοιβών των στελεχών και τις ειδικές διαδικασίες για τις Σχέσεις με τους Μετόχους (π.χ. επικοινωνία με τους μετόχους, Τμήμα Μετόχων, Ενημέρωσης Επενδυτών και Εταιρικών Ανακοινώσεων και τη Γενική Συνέλευση των μετόχων⁷.

Πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζει η εταιρεία επιπλέον των προβλέψεων του νόμου.

Η Εταιρεία δεν είχε υιοθετήσει, για την κλειόμενη χρήση 2011, πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης επιπλέον των προβλέψεων της σχετικής νομοθεσίας.

Περιγραφή Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, των οποίων φέρει την ευθύνη, στοχεύοντας στην εγκατάσταση και διαχείριση συστημάτων που βελτιστοποιούν την ικανότητα διαχείρισης των κινδύνων. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι επίσης υπεύθυνο για την αναγνώριση, αξιολόγηση, μέτρηση και την εν γένει διαχείριση των κινδύνων, περιλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η επάρκεια των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου παρακολουθείται από την Επιτροπή Ελέγχου η οποία ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω τριμηνιαίων αναφορών για το υφιστάμενο πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου, καθώς και με αναφορές, από την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, σχετικά με σοβαρά ζητήματα ελέγχου, ή περιστατικών που ενδεχομένως να έχουν σημαντικές οικονομικές και επιχειρηματικές συνέπειες.

- i. Τα συστήματα και οι διαδικασίες για την άσκηση ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, όσον αφορά την υποβολή αναφορών και την κατάρτιση των ατομικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, περιλαμβάνουν:
 - την τήρηση, ανάπτυξη και εφαρμογή ενιαίων λογιστικών εφαρμογών και διαδικασιών,
 - την επισκόπηση σε τακτά χρονικά διαστήματα των λογιστικών πολιτικών που εφαρμόζονται και τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων τους στο αρμόδιο προσωπικό,
 - τις διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι οι συναλλαγές αναγνωρίζονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς,
 - την ύπαρξη πολιτικών που διέπουν την τήρηση των λογιστικών βιβλίων, καθώς και τις διαδικασίες, αναφορικά με εισπράξεις, πληρωμές και λοιπές χρηματοοικονομικές δραστηριότητες,
 - τις διαδικασίες κλεισίματος, οι οποίες περιλαμβάνουν προθεσμίες υποβολής, συμφωνίες και ελέγχους λογαριασμών, ενημέρωση των υπευθύνων και εγκρίσεις από αυτούς,
 - την εφαρμογή μιας ενιαίας μορφής εταιρικής αναφοράς τόσο για σκοπούς χρηματοοικονομικής αναφοράς όσο και για σκοπούς διοικητικής πληροφόρησης ανά τρίμηνο, τις διαδικασίες καθορισμού ρόλων των χρηστών του συστήματος (ERP) και περιορισμού πρόσβασης σε μη εγκεκριμένα πεδία (χορήγηση

⁷ <http://www.ellaktor.gr/article.asp?catid=22239>

authorizations), για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας των οικονομικών στοιχείων,

- την ύπαρξη πολιτικών και διαδικασιών για κάθε κύρια περιοχή, όπως είναι οι σημαντικές συμφωνίες, οι διαδικασίες απογραφής των αποθεμάτων, οι διαδικασίες πληρωμών, οι διαδικασίες διαχωρισμού καθηκόντων κ.α.,
- την κατάρτιση από την Εταιρεία σε ετήσια βάση του ενοποιημένου αλλά και των επιμέρους, ανά δραστηριότητα / θυγατρική της Εταιρείας, προϋπολογισμών για το επόμενο οικονομικό έτος, οι οποίοι πρέπει να εγκριθούν από το ΔΣ.,
- την παρακολούθηση των εν λόγω προϋπολογισμών και την αναθεώρησή τους, εφόσον απαιτείται, κάθε τρίμηνο,
- την ενημέρωση ανά τομέα δραστηριότητας του επιχειρηματικού πλάνου για τα επόμενα έτη (συνήθως τριετία) τουλάχιστον μια φορά το χρόνο,
- τον καθορισμό ορίων για πράξεις και συναλλαγές της Εταιρείας, μέσω των νομίμων και των ειδικών εκπροσώπων της, με βάση σχετική απόφαση του ΔΣ της Εταιρείας,
- τη συνεχή εκπαίδευση και ανάπτυξη των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων του προσωπικού,
- το σύστημα ελέγχου πρόσβασης (access control), που επιτρέπει την είσοδο του προσωπικού ή και ξένων σε επιλεγμένους εργασιακούς χώρους, καθώς και την πλήρη καταγραφή των κινήσεων.

Με την ανάπτυξη των συστημάτων Πληροφορικής, τα οποία διαχειρίζεται μια ειδικά καταρτισμένη Ομάδα Διαχείρισης Πληροφοριακών Συστημάτων (IT General Controls), διασφαλίζεται η ακεραιότητα και η ακρίβεια των παρεχόμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Επίσης, εφαρμόζονται σε όλη την Εταιρεία κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες για την Ασφάλεια και Προστασία των Συστημάτων Πληροφορικής:

- Δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας (Καθημερινή-Εβδομαδιαία-Μηνιαία-Ετήσια)
- Διαδικασία Επαναφοράς
- Ασφάλεια αίθουσας κεντρικών υπολογιστών
- Αρχείο Καταγραφής Περιστατικών
- Διαχείριση προσβάσεων του χρήστη στα Συστήματα Πληροφορικής
- Συχνή και υποχρεωτική αλλαγή κωδικού πρόσβασης
- Λογισμικό Αντιιών (Antivirus Security)
- Προστασία του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (E-mail Security)
- Τείχος προστασίας (Firewall)

ii. Η Επιτροπή Ελέγχου αξιολογεί την καταλληλότητα των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου. Συγκροτείται με στόχο την υποστήριξη του Δ.Σ. στα καθήκοντά του σχετικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, τον εσωτερικό έλεγχο και την εποπτεία του τακτικού ελέγχου. Οι κύριες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου είναι οι εξής: Όσον αφορά στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και τα συστήματα πληροφόρησης, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Παρακολουθεί τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων της Εταιρείας. Επίσης, επιβλέπει κάθε επίσημη ανακοίνωση που αφορά στη χρηματοοικονομική απόδοση της

Εταιρείας, και εξετάζει τα βασικά σημεία των οικονομικών καταστάσεων που εμπεριέχουν σημαντικές κρίσεις και εκτιμήσεις από πλευράς Διοίκησης. Εποπτεύει τους εσωτερικούς, διαχειριστικούς, διαδικαστικούς και χρηματοοικονομικούς ελέγχους της Εταιρείας και παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων της Εταιρείας. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή Ελέγχου εξετάζει σε τακτική βάση τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων της Εταιρείας, ώστε να διασφαλίζει ότι οι κυριότεροι κίνδυνοι προσδιορίζονται, αντιμετωπίζονται και δημοσιοποιούνται με ορθό τρόπο.

- Εξετάζει τυχόν υπεισέλευση συγκρούσεων συμφερόντων κατά τις συναλλαγές της Εταιρείας με συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα και υποβάλλει στο Δ.Σ. σχετικές αναφορές.

Όσον αφορά στην εποπτεία της μονάδας εσωτερικού ελέγχου, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Εξασφαλίζει τις συνθήκες λειτουργίας της μονάδας εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.
- Προσδιορίζει τους κανόνες λειτουργίας της μονάδας εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας.
- Παρακολουθεί και επιθεωρεί την ορθή λειτουργία της μονάδας εσωτερικού ελέγχου, και εξετάζει τις τριμηνιαίες εκθέσεις ελέγχου της μονάδας.
- Διασφαλίζει την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, προτείνοντας στο Δ.Σ. το διορισμό και την ανάκληση του επικεφαλής της μονάδας εσωτερικού ελέγχου.

Όσον αφορά στην εποπτεία του τακτικού ελέγχου, η Επιτροπή Ελέγχου:

- Μέσω του Δ.Σ., διατυπώνει προτάσεις στη Γενική Συνέλευση σχετικά με το διορισμό, τον επαναδιορισμό και την ανάκληση του τακτικού ελεγκτή.
- Εξετάζει και παρακολουθεί την ανεξαρτησία του τακτικού ελεγκτή και την αντικειμενικότητα και την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές επαγγελματικές και κανονιστικές απαιτήσεις στην Ελλάδα. Η Επιτροπή συνέρχεται τουλάχιστον τέσσερις φορές το χρόνο, ώστε να εκτελεί αποτελεσματικά τα καθήκοντά της.

Τα πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχεία γ), δ), στ), η) και θ) της Οδηγίας 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004, αναφέρονται στην Επεξηγηματική Έκθεση, η οποία συμπεριλαμβάνεται στην Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της χρήσης 01.01.2011 έως 31.12.2011.

Λειτουργία Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων, βασικές εξουσίες της – Δικαιώματα των Μετόχων

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της Εταιρείας και μπορεί να αποφασίζει για όλα τα σημαντικά θέματα της Εταιρείας, σύμφωνα με το νόμο και το Καταστατικό της. Η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων διεξάγεται μια φορά το χρόνο, εντός έξι μηνών από τη λήξη του προηγούμενου οικονομικού έτους, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εγκρίνει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της

Εταιρείας, να αποφασίσει περί της διανομής των κερδών και απαλλαγής των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των ελεγκτών της Εταιρείας από κάθε ευθύνη. Η λήψη των αποφάσεων γίνεται με τη διεξαγωγή ψηφοφορίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη αποτύπωση της άποψης όλων των μετόχων, είτε παρευρίσκονται αυτοπροσώπως στη συνέλευση, είτε ψηφίζουν μέσω εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου. Η Εταιρεία διαθέτει αποτελεσματικούς και ανέξοδους τρόπους ψηφοφορίας των μετόχων ή των αντιπροσώπων τους.

Περίληψη των πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, συμπεριλαμβανομένων και των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας για κάθε απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, πρέπει να είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο της Εταιρείας μέσα σε πέντε (5) ημέρες από τη διεξαγωγή της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, μεταφρασμένη και στην αγγλική.

Τουλάχιστον ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Εταιρείας, ο Διευθύνων Σύμβουλος ή ο Γενικός Διευθυντής αυτής, κατά περίπτωση, και οι Πρόεδροι των επιτροπών του Δ.Σ., καθώς και ο Εσωτερικός Ελεγκτής και ο Τακτικός πρέπει να παρίστανται στη Γενική Συνέλευση των μετόχων, προκειμένου να παρέχουν πληροφόρηση και ενημέρωση επί θεμάτων της αρμοδιότητάς τους, που τίθενται προς συζήτηση και επί ερωτήσεων ή διευκρινίσεων που ζητούν οι μέτοχοι. Ο Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης πρέπει να διαθέτει επαρκή χρόνο για την υποβολή ερωτήσεων από τους μετόχους.

Τα δικαιώματα των μετόχων καθορίζονται στο Καταστατικό της Εταιρείας και στο Νόμο 2190/1920 (περί Ανωνύμων Εταιρειών), όπως ισχύει σήμερα.

Σύνθεση και τρόπος λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών της Εταιρείας

- i. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας, τα μέλη του οποίου εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση, ασκεί την εν γένει διοίκηση και διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων, με γνώμονα το συμφέρον της Εταιρείας και των μετόχων της. Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει, ποια μέλη αυτού είναι εκτελεστικά και μη εκτελεστικά. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών του. Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών υπάρχουν δύο τουλάχιστον ανεξάρτητα μέλη, τα οποία ορίζονται από τη Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι ρόλοι των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου προσδιορίζονται και τεκμηριώνονται με σαφήνεια στο Καταστατικό της Εταιρείας, στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, καθώς και σε άλλα επίσημα έγγραφα. Τα εκτελεστικά μέλη ασχολούνται με τα καθημερινά θέματα διοίκησης της Εταιρείας, ενώ τα μη εκτελεστικά είναι επιφορτισμένα με την προαγωγή όλων των εταιρικών ζητημάτων. Τα ανεξάρτητα, μη εκτελεστικά μέλη παρέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο αμερόληπτες απόψεις και συμβουλές για τη λήψη των αποφάσεων του, εξασφαλίζοντας το συμφέρον της Εταιρείας και προστατεύοντας τους μετόχους της.

Οι διακριτές αρμοδιότητες του Προέδρου του Δ.Σ. και του Διευθύνοντος Συμβούλου της Εταιρείας καθορίζονται ρητά από το Διοικητικό Συμβούλιο και αποτυπώνονται εγγράφως στο Καταστατικό της Εταιρείας και στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει όποτε απαιτείται από τις ανάγκες ή τις διατάξεις

που διέπουν τη λειτουργία της Εταιρείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό της και την κείμενη νομοθεσία. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου καθορίζει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης και συγκαλεί σε συνεδρίαση τα μέλη. Τον Πρόεδρο, σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του, αναπληρώνει ο Διευθύνων Σύμβουλος· σε περίπτωση δε απουσίας ή κωλύματος και του τελευταίου το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει μέλος του ως αναπληρωτή του.

- ii. Η Γενική Συνέλευση έχει συστήσει Επιτροπή Ελέγχου (νόμος 3693/2008 άρθρο 37), η οποία στηρίζει την προετοιμασία των αποφάσεων του Δ.Σ. και διασφαλίζει την αποτελεσματική διαχείριση των ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η Επιτροπή Ελέγχου είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση της οικονομικής πληροφόρησης, της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και για την εποπτεία και παρακολούθηση του τακτικού ελέγχου και των θεμάτων που αφορούν στην αντικειμενικότητα και ανεξαρτησία των νόμων.

Γ.3. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ Α.Ε. - FORTHNET ΑΕ (ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ)

Η Forthnet ΑΕ (εφεξής «η Εταιρεία») έχει αποφασίσει αυτοβούλως να εφαρμόζει Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης ο οποίος είναι διαθέσιμος στα κεντρικά γραφεία της Εταιρείας.

Πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζει η εταιρεία επιπλέον των προβλέψεων του νόμου.

Η Εταιρεία εφαρμόζει ορισμένες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης επιπλέον των προβλέψεων του Νόμου, οι οποίες αφορούν τη λειτουργία της Επιτροπής Προμηθειών και της Επιτροπής Στρατηγικής, όπως αυτές προβλέπονται ειδικότερα στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, καθώς και τη Γενική Πολιτική Ασφαλείας και τις επί μέρους πολιτικές αυτής.

Κύρια χαρακτηριστικά συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τη διαδικασία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας (ΣΕΕ) περιλαμβάνει ένα σύνολο από ελεγκτικούς μηχανισμούς και διαδικασίες, με στόχο τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του Ομίλου και τη σύνταξη αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων. Βασικά, μεταξύ άλλων, στοιχεία του συστήματος αυτού αποτελούν η αναλυτική διαδικασία σύνταξης των ετήσιων και περιοδικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η συγκεκριμένη οργανωτική δομή της οικονομικής διεύθυνσης που εξασφαλίζει το διαχωρισμό λειτουργιών και καθηκόντων μεταξύ του λογιστηρίου και του τμήματος σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για την αποφυγή ασυμβίβαστων ρόλων, καθώς και η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου που επισκοπεί και αξιολογεί το ΣΕΕ, μέσω της εφαρμογής του ετήσιου ελεγκτικού πλάνου που εγκρίνεται από την Ελεγκτική Επιτροπή. Στο ευρύτερο πλαίσιο του ΣΕΕ εντάσσεται και η κατάλληλη επικοινωνία μεταξύ της νομικής υπηρεσίας, της οικονομικής διεύθυνσης και του εσωτερικού ελέγχου για την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαρκή συμμόρφωση με το θεσμικό

πλαίσιο που διέπει τη σύνταξη και δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της Εταιρείας.

Πληροφοριακά στοιχεία για τον τρόπο λειτουργίας της γενικής συνέλευσης των μετόχων και τις βασικές εξουσίες, καθώς και περιγραφή των δικαιωμάτων των μετόχων και του τρόπου άσκησης τους.

I. Τρόπος Λειτουργίας της Γενικής Συνέλευσης

Σύμφωνα με το Άρθρο 9 του καταστατικού της Εταιρείας, η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι το ανώτατο όργανο της Εταιρείας, και έχει δικαίωμα να αποφασίζει για κάθε υπόθεση που αφορά την Εταιρεία. Συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό της, και οι αποφάσεις της δεσμεύουν το ίδιο τους μετόχους, ακόμα και αυτούς που απουσιάζουν ή διαφωνούν.

Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης

1. Η Γενική Συνέλευση των μετόχων όταν συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, συνέρχεται τακτικά στην έδρα της Εταιρείας ή στην περιφέρεια άλλου δήμου εντός του νομού της έδρας ή άλλου δήμου όμορου της έδρας ή στην περιφέρεια του δήμου όπου βρίσκεται η έδρα του Χρηματιστηρίου μια φορά το χρόνο, μέσα στο πρώτο εξάμηνο από τη λήξη κάθε εταιρικής χρήσεως. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως τη Γενική Συνέλευση, όσες φορές το κρίνει σκόπιμο.

2. Οι Γενικές Συνελεύσεις, με εξαίρεση τις επαναληπτικές και τις εξομοιούμενες με αυτές συγκαλούνται είκοσι (20) τουλάχιστον ημερολογιακές ημέρες πριν από την ημέρα συγκλήσεως.

Πρόσκληση Γενικής Συνελεύσεως

1. Η πρόσκληση των μετόχων σε Γενική Συνέλευση αναφέρει την ημερομηνία, την ώρα και το οίκημα όπου θα συνέλθει η συνέλευση, καθώς και τα θέματα της ημερησίας διατάξεως με σαφήνεια, τους μετόχους που έχουν δικαίωμα συμμετοχής, καθώς και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο οι μέτοχοι θα μπορέσουν να μετάσχουν στη συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου. Η πρόσκληση αυτή, με εξαίρεση τις επαναληπτικές Γενικές Συνελεύσεις και τις προς αυτές εξομοιούμενες, δημοσιεύεται δέκα (10) ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για τη Συνέλευση στο Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α.Ε. & Ε.Π.Ε. και είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για την Γενική Συνέλευση, σε μία ημερήσια πολιτική, οικονομική και τοπική εφημερίδα ενώ οπωσδήποτε τοιχοκολλείται σε εμφανή θέση στα γραφεία της Εταιρείας.

2. Επιπλέον, η πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης μπορεί να δημοσιευθεί στα έντυπα μέσα σε μορφή περίληψης με ορισμένες πληροφορίες και αναφορά στην ιστοσελίδα της Εταιρείας, όπου διατίθεται το πλήρες κείμενο της πρόσκλησης. Επίσης, η πρόσκληση δημοσιεύεται, κατά την κρίση του Δ.Σ., σε ηλεκτρονικά μέσα με εθνική και πανευρωπαϊκή εμβέλεια.

Συμμετοχή στη Γενική Συνέλευση

1. Στη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας δικαιούται να συμμετέχει και να ψηφίζει κάθε μέτοχος. Η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων δεν προϋποθέτει τη δέσμευση των μετοχών του δικαιούχου ούτε την τήρηση άλλης ανάλογης διαδικασίας, η οποία περιορίζει τη δυνατότητα πώλησης και μεταβίβασης αυτών κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στην ημερομηνία καταγραφής, όπως αυτή ορίζεται κατωτέρω, και στην οικεία Γενική Συνέλευση. Ο μέτοχος συμμετέχει στη Γενική Συνέλευση και ψηφίζει είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπων.

2. Στη Γενική Συνέλευση δικαιούται να συμμετέχει όποιος εμφανίζεται ως μέτοχος στα αρχεία του φορέα, στον οποίο τηρούνται οι κινητές αξίες της Εταιρείας. Η απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας γίνεται με την προσκόμιση σχετικής έγγραφης βεβαίωσης του ως άνω φορέα ή, εναλλακτικά, με απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση της Εταιρείας με τα αρχεία του τελευταίου.

3. Η ιδιότητα του μετόχου πρέπει να υφίσταται κατά την έναρξη της πέμπτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης (ημερομηνία καταγραφής) και η σχετική έγγραφη βεβαίωση ή η ηλεκτρονική πιστοποίηση σχετικά με τη μετοχική ιδιότητα πρέπει να περιέλθει στην Εταιρεία το αργότερο την τρίτη ημέρα πριν από τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης. Στην επαναληπτική Γενική Συνέλευση μπορούν να μετάσχουν μέτοχοι υπό τις ίδιες παραπάνω τυπικές προϋποθέσεις. Η ιδιότητα του μετόχου πρέπει να υφίσταται κατά την έναρξη της τέταρτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης της επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης (ημερομηνία καταγραφής επαναληπτικών γενικών συνελεύσεων), η δε σχετική έγγραφη βεβαίωση ή η ηλεκτρονική πιστοποίηση σχετικά με τη μετοχική ιδιότητα πρέπει να περιέλθει στην Εταιρεία το αργότερο την τρίτη ημέρα πριν από τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης.

4. Εικοσιτέσσερις (24) ώρες πριν από τη Γενική Συνέλευση, τοιχοκολλείται σε εμφανή θέση των γραφείων της Εταιρείας ο πίνακας των μετόχων που έχουν δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση.

5. Οι μέτοχοι που δεν συμμορφώνονται με τις διατάξεις, μπορούν να μετάσχουν στη Γενική Συνέλευση μόνο μετά από σχετική άδεια των παρισταμένων μελών.

Συνήθης απαρτία και πλειοψηφία Γενικής Συνελεύσεως

1. Η Γενική Συνέλευση είναι σε απαρτία όταν εκπροσωπείται σε αυτήν το είκοσι τοις εκατό (20%) τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

2. Αν δεν επιτευχθεί η απαρτία της προηγούμενης παραγράφου συνέρχεται επαναληπτική συνέλευση και η οποία βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα για τα θέματα της αρχικής ημερησίας διατάξεως, οποιοδήποτε και αν είναι το ποσοστό του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που εκπροσωπείται στη Γενική Συνέλευση.

3. Οι αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων ψήφων στη Συνέλευση.

Εξαιρετική απαρτία της Γενικής Συνέλευσης

Κατ' εξαίρεση η Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι εκπροσωπώντας τα δύο τρίτα (2/3) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, προκειμένου για αποφάσεις που ανήκουν στην εξαιρετική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης και που αναφέρονται παρακάτω και σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζει ο νόμος. Οι δε αποφάσεις αυτές της Γενικής Συνελεύσεως λαμβάνονται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) εκπροσωπούμενων ψήφων στη Συνέλευση.

Πρόεδρος- Γραμματέας Γενικής Συνελεύσεως

1. Στη Γενική Συνέλευση προεδρεύει προσωρινά ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, ή αν αυτός κωλύεται, ο αναπληρωτής του.

2. Μετά από την κήρυξη του οριστικού καταλόγου εκείνων που έχουν δικαίωμα ψήφου, η συνέλευση προβαίνει στην εκλογή του Προέδρου της και ενός Γραμματέα που εκτελεί και χρέη ψηφοδέκτη.

Συζητούμενα θέματα- Πρακτικά Γενικής Συνελεύσεως

1. Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως περιορίζονται στα θέματα που περιγράφονται στην ημερήσια διάταξη που έχει δημοσιευθεί.
2. Προκειμένου ειδικά για τη λήψη αποφάσεως από τη Γενική Συνέλευση επί οικονομικών καταστάσεων που έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, οι καταστάσεις αυτές πρέπει να έχουν υπογραφεί από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου ή τον αναπληρωτή του, από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και από τον υπεύθυνο λογιστήριου.
3. Για τις συζητήσεις στη Γενική Συνέλευση και τις αποφάσεις, τηρούνται πρακτικά που υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της.
4. Ο Πρόεδρος της Γενικής Συνελεύσεως, μετά από αίτηση μετόχου είναι υποχρεωμένος να καταχωρήσει στα πρακτικά με ακρίβεια την περίληψη της γνώμης του. Στο βιβλίο πρακτικών καταχωρείται και ο κατάλογος των μετόχων που παραστάθηκαν αυτοπροσώπως ή που αντιπροσωπεύθηκαν στη Γενική Συνέλευση.

II. Βασικές εξουσίες της Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει για:

- α) Συγχώνευση, με εξαίρεση την απορρόφηση μιας κατά 100% θυγατρικής ανώνυμης εταιρείας κατά το άρθρο 78 του Κ.Ν. 2190/1920, ως ισχύει, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της εταιρείας, παροχή ή ανανέωση εξουσίας προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ή έκδοση ομολογιακού δανείου με μετατρέψιμες ομολογίες και με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 5 του καταστατικού,
- β) την έκδοση ομολογιακού δανείου με μετατρέψιμες ομολογίες κατά το άρθρο 15 του Ν. 3156/2003 που τροποποίησε το άρθρο 3α του Κ.Ν. 2190/1920 και με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 5 του Καταστατικού και την έκδοση ομολογιακού δανείου με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη,
- γ) Τροποποίηση του καταστατικού με εξαίρεση τις περιπτώσεις τροποποίησής του από το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 11, παρ. 5, το άρθρο 13 παρ.13, το άρθρο 13α παρ.2 και το άρθρο 17β παρ.4 του Κ.Ν. 2190/1920, ως ισχύει δ) Αυξομείωση του μετοχικού κεφαλαίου, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του καταστατικού, των παρ.1 και 14 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, καθώς και των αυξήσεων που επιβάλλονται από διατάξεις άλλων νόμων
- ε) Εκλογή μελών του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 19 και 22 του Καταστατικού,
- στ) Εκλογή ελεγκτών
- ζ) Διορισμό εκκαθαριστών,
- η) Διάθεση των καθαρών ετησίων κερδών, με εξαίρεση τη διανομή κερδών ή προαιρετικών αποθεματικών μέσα στην τρέχουσα εταιρική χρήση με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον έχει υπάρξει σχετική εξουσιοδότηση της τακτικής γενικής συνέλευσης
- θ) Έγκριση του ισολογισμού,
- ι) απαλλαγή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των ελεγκτών από κάθε ευθύνη,
- κ) έγκριση της εκλογής από το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 22 του καταστατικού προσωρινών συμβούλων σε αντικατάσταση αυτών που έχουν παραιτηθεί, αποβιώσει ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο έχουν εκπέσει.

Εξαιρετική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης

- Η Γενική Συνέλευση είναι σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα για τα θέματα της ημερησίας διατάξεως όταν παρευρίσκονται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν τα δύο τρίτα (2/3) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου και στην τελευταία περίπτωση η σχετική απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του παρισταμένου μετοχικού κεφαλαίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν πρόκειται για αποφάσεις που αφορούν:

- α) Παράταση της διάρκειας, συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση ή διάλυση της Εταιρείας,
- β) μεταβολή της εθνικότητας της Εταιρείας,
- γ) μεταβολή του αντικειμένου της εταιρικής επιχειρήσεως,
- δ) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με επιφύλαξη των αναφερόμενων στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του Καταστατικού, και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, ως ισχύει, εκτός εάν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών,
- ε) στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εκτός εάν γίνεται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 16 του Κ.Ν. 2190/1920, ως ισχύει,
- στ) παροχή ή ανανέωση της εξουσίας προς το Δ.Σ. για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, ως ισχύει,
- η) μεταβολή του τρόπου διαθέσεως των κερδών,
- ζ) αύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων,
- ι) σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στο νόμο και στο παρόν καταστατικό,
- κ) τροποποίηση της παραγράφου 24 του άρθρου 20 περί αρμοδιοτήτων του Δ/ντος Συμβούλου

III. Περιγραφή των δικαιωμάτων των μετόχων και του τρόπου άσκησής τους

1. Η Εταιρεία έχει προσαρμόσει το καταστατικό της στις διατάξεις του Ν. 3884/2010, που τροποποίησε τον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών, τις οποίες και εφαρμόζει.
2. Το καταστατικό της Εταιρείας προβλέπει ότι η ιδιότητα του μετόχου συνελάγεται τη νόμιμη, αυτοδίκαιη και χωρίς περιορισμό άσκηση όλων των δικαιωμάτων και την ανάληψη όλων των υποχρεώσεων που πηγάζουν από τη νομοθεσία των ανωνύμων εταιρειών, τις διατάξεις του καταστατικού, τις αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων, καθώς και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Ειδικότερα: α) Οι μέτοχοι ασκούν τα δικαιώματα τους σε σχέση με την διοίκηση της Εταιρείας μόνον μέσα από την Γενική Συνέλευση, β) Κάθε μετοχή παρέχει το δικαίωμα μιας (1) ψήφου στη Γενική Συνέλευση, γ) Κάθε μέτοχος, οπουδήποτε και αν κατοικεί ή διαμένει, υπάγεται στην Ελληνική Νομοθεσία και θεωρείται ότι έχει μόνιμη κατοικία την έδρα της Εταιρείας όπου οφείλει να διορίζει αντίκλητο και να τον γνωστοποιεί στην Εταιρεία.

IV. Σύνθεση και λειτουργιά διοικητικού συμβουλίου και τυχόν άλλων οργάνων / επιτροπών της εταιρείας

i. Σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας, σύμφωνα με το καταστατικό της, αποτελείται από πέντε (5) έως εννέα (9) μέλη. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας αποτελείται κατά το ένα τρίτο από μη εκτελεστικά μέλη και συμπεριλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο μόλις εκλεγεί συνέρχεται και συγκροτείται σε Σώμα εκλέγοντας τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο.

ii. Λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου προΐσταται στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και διευθύνει τις εργασίες του. Τον Πρόεδρο, όταν απουσιάζει ή κωλύεται τον αναπληρώνει σε όλη την έκταση των αρμοδιοτήτων του ο Αντιπρόεδρος και αυτόν ο Διευθύνων Σύμβουλος.

Το εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. θα πρέπει να ασχολείται με την καθημερινή διοίκηση της

Εταιρείας. Κάθε άλλο μέλος θεωρείται μη εκτελεστικό. Η ιδιότητα ενός μέλους ως εκτελεστικού ή μη εκτελεστικού καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και επικυρώνεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Τα ανεξάρτητα μέλη είναι μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., που ικανοποιούν τουλάχιστον τα οριζόμενα από το νόμο κριτήρια ανεξαρτησίας και εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων σύμφωνα με το Νόμο 3016/2002.

iii. Αναπλήρωση μέλους Διοικητικού Συμβουλίου

Όταν αποχωρήσει κάποιο μέλος πριν λήξει ο χρόνος θητείας του λόγω θανάτου, παραιτήσεως ή απώλειας της ιδιότητάς του με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, τα λοιπά μέλη, τα οποία δεν μπορεί να είναι λιγότερα από τρία, μπορούν να εκλέξουν προσωρινό Σύμβουλο σε αντικατάσταση αυτού που αποχώρησε και για το υπόλοιπο της θητείας του.

Η απόφαση της εκλογής υποβάλλεται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β του 2190/1920 ως ισχύει, και ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προσεχή γενική συνέλευση, η οποία μπορεί να αντικαταστήσει τους εκλεγέντες, ακόμη και αν δεν έχει αναγραφεί σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη. Οι πράξεις πάντως του προσωρινού Συμβουλίου που ενεργούνται από την εκλογή του μέχρι την τυχόν μη έγκριση της από τη Γενική Συνέλευση, λογίζονται έγκυρες.

➤ Σύγκληση Διοικητικού Συμβουλίου

1. Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλείται από τον Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του κάθε φορά που ο νόμος, το καταστατικό ή οι ανάγκες της Εταιρείας το απαιτούν. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνέρχεται στην έδρα της Εταιρείας, συνεδριάζει δε εγκύτως και εκτός της έδρας της Εταιρείας σε οποιοδήποτε Δήμο της Περιφέρειας Αττικής.

2. Η σύγκληση γνωστοποιείται από τον Πρόεδρο ή από τον αναπληρωτή του, με πρόσκληση που γνωστοποιείται στα μέλη του δύο (2) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από την Συνεδρίαση σε ημέρα, τόπο και ώρα, που ορίζονται από τον ίδιο. Στην πρόσκληση αναγράφονται με σαφήνεια τα θέματα της ημερησίας διάταξης, διαφορετικά η λήψη αποφάσεων επιτρέπεται μόνον εφόσον παρίστανται ή εκπροσωπούνται όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και κανείς δεν αντιλέγει σχετικώς.

3. Μετά από αίτηση τουλάχιστον δύο Συμβούλων, στην οποία με ποινή απαραδέκτου θα πρέπει να αναφέρονται τα θέματα με τα οποία θα ασχοληθεί το Διοικητικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ή ο νόμιμος αναπληρωτής του, υποχρεούται: α) να περιλάβει τα αναφερόμενα στην αίτηση θέματα στην ημερήσια διάταξη της πρώτης μετά την υποβολή της αίτησης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου, β) να συγκαλέσει σε συνεδρίαση το Διοικητικό Συμβούλιο, οπότε ορίζει την ημερομηνία της Συνεδρίασης αυτής σε χρόνο που δεν απέχει πάνω από επτά (7) ημέρες από την υποβολή της αιτήσεως.

4. Στην τελευταία περίπτωση εάν ο Πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του αρνηθεί να συγκαλέσει το Διοικητικό Συμβούλιο, ή το συγκαλέσει εκπρόθεσμα, τα μέλη που ζήτησαν την σύγκληση του μπορούν αυτά να συγκαλέσουν το Διοικητικό Συμβούλιο μέσα σε πέντε ημέρες από την λήξη του επταήμερου γνωστοποιώντας την σχετική πρόσκληση στα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

5. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συνεδριάζει και με τηλεδιάσκεψη. Στην περίπτωση αυτή η πρόσκληση προς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες για τη συμμετοχή αυτών στη συνεδρίαση.

➤ **Απαρτία Διοικητικού Συμβουλίου και λήψη αποφάσεων**

1. Σύμβουλος που απουσιάζει ή κωλύεται μπορεί να αναθέτει σε άλλο σύμβουλο την αντιπροσωπεία του στο Διοικητικό Συμβούλιο. Σύμβουλος που παρίσταται στην συνεδρίαση μπορεί να εκπροσωπεί μόνον έναν άλλο σύμβουλο. Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως εάν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτό το ήμισυ πλέον ενός των μελών εκ των οποίων τρεις (3) τουλάχιστον Σύμβουλοι παρίστανται αυτοπροσώπως.
2. Κάθε Σύμβουλος έχει μία ψήφο. Κανένας Σύμβουλος δεν μπορεί να αντιπροσωπευθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο με πρόσωπο που δεν είναι μέλος του. Κάθε Σύμβουλος μπορεί να αντιπροσωπεύει εγκύρως ένα μόνο άλλο Σύμβουλο.
3. Οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών του.

vi. Πρακτικά Διοικητικού Συμβουλίου

Για τις συζητήσεις και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου τηρούνται πρακτικά σε ειδικό για το σκοπό αυτό βιβλίο που υπογράφεται από τον Πρόεδρο ή τον Αναπληρωτή του. Ο Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου επιλέγεται μεταξύ προσώπων που δεν απαιτείται να είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Για τις συζητήσεις και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου τηρούνται πρακτικά σε περίληψη τα οποία καταχωρούνται σε ειδικό βιβλίο.

Επιτροπές υποστήριξης του Διοικητικού Συμβουλίου

Το έργο του Διοικητικού Συμβουλίου υποστηρίζεται από τρεις Υπο-Επιτροπές, την Επιτροπή Ελέγχου την Επιτροπή Στρατηγικής και την Επιτροπή Προμηθειών.

Η Επιτροπή Ελέγχου

Η Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από τουλάχιστον δύο (2) μη εκτελεστικά μέλη και ένα ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου ορίζονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εταιρείας.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις (4) φορές το χρόνο ή συχνότερα, κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της Επιτροπής. Επιπρόσθετα, το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται επίσης να ζητά από την Επιτροπή να διεξάγει επιπλέον συνεδριάσεις με σκοπό να συζητά, εξετάζει και συντάσσει αναφορές επί οιαδήποτε ζητημάτων που το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται να θεωρεί απαραίτητο να επιληφθεί.

Η Επιτροπή Ελέγχου λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο και αντικειμενικό σώμα, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση και αξιολόγηση των ελεγκτικών πρακτικών και της απόδοσης των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Βασική αποστολή της Επιτροπής Ελέγχου είναι να συνδράμει το Διοικητικό Συμβούλιο στην εκτέλεση των καθηκόντων του, επιβλέποντας το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας, καθώς και τις διαδικασίες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου, σύμφωνα με το καταστατικό της, μεταξύ άλλων, έχουν ως ακολούθως:

- Επιβλέπει τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
- Επιβλέπει την πρόσληψη, την απόδοση και την ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών. Παρακολουθεί και ελέγχει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας.
- Επιβλέπει την απόδοση του Εσωτερικού Ελέγχου.
- Παρακολουθεί τον τακτικό έλεγχο των ετήσιων και ενοποιημένων λογαριασμών και τις διαδικασίες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της Εταιρείας
- Επισκοπεί το σύστημα διαχείρισης κινδύνων της Εταιρείας.

Η Επιτροπή Στρατηγικής

Η Επιτροπή Στρατηγικής έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. επιβλέπει και καθοδηγεί την Εταιρεία εντός των οδηγιών και του πλαισίου που ορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο
2. ενεργεί αντί του Διοικητικού Συμβουλίου στα ενδιάμεσα διαστήματα μεταξύ των τακτικώς προγραμματισμένων συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, όταν η σχετική εξουσία της έχει ρητά ανατεθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο προτείνει τοποθετήσεις ανωτάτων διευθυντικών στελεχών
3. παρακολουθεί, αναθεωρεί και υποβάλει προτάσεις αναφορικά με την διοίκηση και απόδοση της Εταιρείας από στρατηγική, εμπορική και οικονομική άποψη.
4. προτείνει και παρακολουθεί τις επενδύσεις, τις αποκτήσεις, τις πωλήσεις και τις δραστηριότητες επιχειρηματικής ανάπτυξης της Εταιρείας
5. εξετάζει και υποβάλει προτάσεις αναφορικά με τις διαδικασίες οικονομικών αναφορών της Εταιρείας
6. εξετάζει και υποβάλει προτάσεις αναφορικά με προτεινόμενες προς υπογραφή από την Εταιρεία συμβάσεις, οι οποίες εκάστοτε προωθούνται σε αυτή από την Επιτροπή Προμηθειών, εφ' όσον οι αντίστοιχες οικονομικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται με τις εν λόγω συμβάσεις υπερβαίνουν τα όρια που προβλέπονται από τον εγκεκριμένο από το Δ.Σ. Πίνακα Οικονομικών Αρμοδιοτήτων
7. προωθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο προτεινόμενες συμβάσεις, οι οποίες συνεπάγονται οικονομική δέσμευση που υπερβαίνει την αρμοδιότητα της Επιτροπής Στρατηγικής. αναφορικά με τον εγκεκριμένο Πίνακα Οικονομικών Αρμοδιοτήτων
8. εξετάζει και παρακολουθεί την υλοποίηση όλων των συμβάσεων τηλεοπτικών δικαιωμάτων, και σχετικών με την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που συνάπτει η Εταιρεία, καθώς και οποιαδήποτε άλλη σύμβαση το Διοικητικό Συμβούλιο θεωρεί κατάλληλη κάθε φορά
9. αξιολογεί την απόδοση των βασικών στελεχών της Εταιρείας υπό το πρίσμα προκαθορισμένων στόχων και προτείνει ή εγκρίνει αμοιβή, επί τη βάση αυτής της αξιολόγησης
10. προτείνει οδηγίες για την πολιτική αμοιβών

Το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει τρία (3) μέλη που αποτελούν την Επιτροπή Στρατηγικής: δύο (2) μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Επιπλέον ορίζεται και ένας Συντονιστής / Γραμματέας χωρίς δικαίωμα ψήφου. Η Επιτροπή Στρατηγικής δύναται κατά την κρίση της να ζητήσει πρόσθετα πρόσωπα να παραστούν κατά την οποιαδήποτε συνεδρίαση.

Η Επιτροπή Στρατηγικής συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον μια φορά το μήνα και εκτάκτως ανάλογα εφ' όσον προκύψει κάποιο σημαντικό ζήτημα στη λειτουργία της Εταιρείας.

Η Επιτροπή Προμηθειών

Η Επιτροπή Προμηθειών έχει τις ακόλουθες λειτουργίες:

1. Εξετάζει και εγκρίνει κάθε αγορά και σύμβαση προμήθειας που συνάπτει η Εταιρεία, σύμφωνα με τον εγκεκριμένο από το Δ.Σ. Πίνακα Οικονομικών Αρμοδιοτήτων
2. Παρακολουθεί τις υπάρχουσες πολιτικές και διαδικασίες αγοράς και προμήθειας της Εταιρείας και εξασφαλίζει τη συνέπεια στην εφαρμογή τους
3. Εγκρίνει σημαντικές αποφάσεις αγοράς/συνεργασίας με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η επαφή με τους στρατηγικούς συνεργάτες της Εταιρείας και να ενθαρρύνεται η δημιουργία συνεργιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων προμηθειών
4. Αξιολογεί τους βασικούς κινδύνους και τις επιχειρησιακές επιπτώσεις βασικών

συμβάσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητά της

5. Εξασφαλίζει τη βελτιστοποίηση των κεφαλαιουχικών και λειτουργικών δαπανών

6. Συμμετέχει στην ετήσια διαδικασία αξιολόγησης όλων των προμηθευτών, ζητά την αναστολή, επανεγκρίνει και αποκλείει τη συνεργασία με προμηθευτές για λόγους σχετικούς με την απόδοσή τους όταν απαιτείται

7. Αποτελεί το πρώτο σημείο αναφοράς στο οποίο όλες οι προτάσεις συμβάσεων πρέπει να αναφέρονται και να εγκρίνονται, υπό τον όρο ότι η οικονομική επίπτωση από αυτές είναι άνω του ποσού των €30.000 εξαιρουμένου του ΦΠΑ

8. Εξετάζει τις προτάσεις συμβάσεων που προωθούνται σε αυτή σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο 7, υποβάλει εισηγήσεις όσον αφορά τα προηγούμενα, και παραπέμπει περαιτέρω στην Επιτροπή Στρατηγικής σε περιπτώσεις οικονομικού αντικειμένου συμβάσεων πέραν των αρμοδιοτήτων της

9. Μεριμνά για την εξασφάλιση της προσήκουσας πραγματοποίησης όλων των δαπανών που εγκρίνονται σύμφωνα με τον εγκεκριμένο Πίνακα Οικονομικής Αρμοδιότητας

10. Εγκρίνει την αρχική διαμόρφωση και αλλαγή στη διαμόρφωση της λίστας των προτιμητέων προμηθευτών, καθώς και κάθε μεταβολή αυτής.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει όχι λιγότερα από τρία (3) μέλη και όχι περισσότερα από τέσσερα (4) μέλη που αποτελούν την Επιτροπή προμηθειών καθώς και ενός εξειδικευμένου συμβούλου χωρίς δικαίωμα ψήφου. Επιπλέον ορίζεται και ένας Γραμματέας χωρίς δικαίωμα ψήφου. Τα μέλη της Επιτροπής Προμηθειών δύνανται κατά την κρίση τους να προσκαλέσουν οποιοδήποτε επιπρόσθετα πρόσωπα να παραστούν κατά την οποιαδήποτε συνεδρίαση και να συνδράμουν την Επιτροπή Προμηθειών στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

Η Επιτροπή Προμηθειών συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον μια φορά το μήνα και, εκτάκτως, ανάλογα με τις ανάγκες ή εφόσον θεωρηθεί απαραίτητο από τα μέλη. Η Επιτροπή Προμηθειών βρίσκεται σε απαρτία εφόσον είναι παρόντα τρία μέλη της Επιτροπής Προμηθειών.

Όλες οι προτάσεις και οι εγκρίσεις και αποφάσεις της Επιτροπής Προμηθειών που πραγματοποιούνται σε κάθε συνεδρίασή της καταγράφονται άμεσα στα πρακτικά από τον Γραμματέα της Επιτροπής Προμηθειών.

Δ) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά τη μελέτη αυτού του τόσο σημαντικού θέματος των Κανόνων της Εταιρικής Διακυβέρνησης & του Εσωτερικού Ελέγχου, στις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, στην χώρα μας σήμερα, διαπιστώνουμε ότι είναι απόλυτα ουσιώδες για μια επιχείρηση να είναι ανταγωνιστική και ιδιαίτερα όταν είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Η εταιρική διακυβέρνηση, μαζί με την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη, αποτελούν τους τρεις θεμελιώδεις πυλώνες της σύγχρονης επιχειρηματικότητας –για μία επιχείρηση που θέλει να αναπτύσσεται σε στέρεο κοινωνικό έδαφος. Επιπλέον, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καθοριστικής σημασίας για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης. Με το νέο νομοθετικό πλαίσιο, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στις εισηγμένες εταιρίες, ενισχύεται και αναβαθμίζεται στο οργανόγραμμα της εταιρίας, ενώ παράλληλα διευρύνονται οι αρμοδιότητές του στη κατεύθυνση να συμβάλλει στην εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης αλλά και στη προστασία των μετοχών της και όλων όσων έχουν έννομα συμφέροντα από τη λειτουργία της.

Σε όλα όμως τα (διαφορετικά) συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης στις διάφορες χώρες υπάρχει ένας προβληματισμός γύρω από τον χαρακτήρα και την αποδοτικότητα των διαφορετικών συστημάτων. Ο προβληματισμός αυτός έχει κοινή βάση, ο οποίος αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων μηχανισμών διοίκησης, παρακολούθησης και ελέγχου της δραστηριότητας των επιχειρήσεων με σκοπό την ορθολογική χρησιμοποίηση των παραγωγικών πόρων τους.

Τα ζητήματα που έχουν σχέση με την αποδοτικότητα των συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης έχουν την αρχή τους στη διάκριση μεταξύ της μετοχικής ιδιοκτησίας της εταιρίας, των εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών και του Διοικητικού Συμβουλίου. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις όλων των πλευρών με κεντρικό θέμα την μεγιστοποίηση της απόδοσης της επιχείρησης, όπως επίσης τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των φορέων που συνεργάζονται και έχουν νόμιμα συμφέροντα προς την επιχείρηση. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να παραληφθούν οι απαιτήσεις ευελιξίας στην λήψη αποφάσεων και διενέργεια κινήσεων από τα διευθυντικά στελέχη με στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική συσσώρευση και εφαρμογή οργανωτικών και τεχνολογικών γνώσεων ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ανταγωνιστικών προκλήσεων.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η παρούσα νομοθεσία δεν καλύπτει δυστυχώς επαρκώς τα θέματα της πληροφόρησης των μετόχων από τις εταιρίες για τα σημαντικά οικονομικά γεγονότα που επηρεάζουν την απόδοσή τους, αλλά ούτε και για το περιεχόμενο και τη συχνότητα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων. Επίσης δεν προσφέρει ικανοποιητική αναγνώριση και νομοθετική προστασία των δικαιωμάτων μειοψηφίας σε εταιρίες πολυμετοχικής βάσης, ούτε αποσαφηνίζει επαρκώς και με σύγχρονο τρόπο τους όρους και προϋποθέσεις συναλλαγών στην αγορά επιχειρηματικού ελέγχου καθώς και κεφαλαιακών συναλλαγών ευρείας κλίμακας.

Ακόμα, δεν παρέχει ικανό επίπεδο διαφάνειας στις εσωτερικές διαδικασίες διακυβέρνησης, ελέγχου και δομής των σχέσεων και των αμοιβών διαφόρων μερών της εταιρίας. Επιπλέον, η νομοθεσία δεν διασφαλίζει την επίλυση προβλημάτων που προέρχονται από την αυξημένη πολυπλοκότητα των διαδικασιών λήψης αποφάσεων εξαιτίας της διευρυνόμενης συμμετοχής φορέων με νόμιμα συμφέροντα σε αυτές. Επιπρόσθετα, η ισχύουσα νομοθεσία δεν περιέχει την έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης καθεαυτή, ούτε τις βασικές αρχές αποτελεσματικής διακυβέρνησης. Δεν υπάρχουν διαυγείς κανόνες διακανονισμού των επιμέρους συμφερόντων μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ τέλος, δεν ενσωματώνει μία πλήρη διατύπωση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, όπως διαμορφώνονται στην σύγχρονη πρακτική.

Επιπρόσθετα, στην Ελλάδα δεν υπήρχε μέχρι πρόσφατα ένας ευρέως αποδεκτός και εφαρμοσμένος κώδικας «συμμόρφωσης ή εξήγησης», που να θεσπίζει πρότυπα βέλτιστων πρακτικών διακυβέρνησης για τις ελληνικές εταιρείες. Η έλλειψη αυτή διαφοροποιούσε τη χώρα από τις άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθιστούσε πιο δύσκολη τη συμμόρφωση των ελληνικών εταιρειών με τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας όσον αφορά στην εταιρική διακυβέρνηση.

Για την αντιμετώπιση των ανωτέρω «προβλημάτων» έχει συσταθεί με πρωτοβουλία της Επιτροπής της Κεφαλαιαγοράς η Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, η οποία θεωρεί ότι η εγκαθίδρυση κανόνων διακυβέρνησης των ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την ενίσχυση της αποδοτικότητας και την ανταγωνιστικότητά τους στην κεφαλαιαγορά είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την μακροχρόνια ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Λόγω του ότι οι ισχύουσες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα αρκετές φορές δημιουργούν προβλήματα με συνέπεια την αύξηση του κόστους στην λειτουργία των επιχειρήσεων, η Επιτροπή για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα έχει δώσει τις προτάσεις της για την εγκαθίδρυση ενός περισσότερο αποτελεσματικού και χαμηλού κόστους θεσμικού πλαισίου λειτουργίας και συμπεριφοράς των επιχειρήσεων για την βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας τους και κατά συνέπεια της ουσιαστικής συμβολής τους στην εθνική ανάπτυξη και ευημερία και δεν έχει ως σκοπό την εισαγωγή αλλαγών στις αρχές και στις πρακτικές, μόνο επειδή το προτείνει η Επιτροπή. Οι προτάσεις της επιτροπής παρατίθενται στο παράρτημα 1.

Επιπλέον, πρόσφατα εκδόθηκε από τον ΣΕΒ ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Ελληνικές επιχειρήσεις. Ο Κώδικας είναι προσαρμοσμένος στη νομοθεσία και στην ελληνική επιχειρηματική πραγματικότητα και έχει συνταχθεί με βάση την αρχή της «συμμόρφωσης ή εξήγησης», περιλαμβάνοντας έτσι θέματα που ξεπερνούν τους υπάρχοντες νόμους και κανόνες. Είναι επίσης, πλήρης, προηγμένος και ιδιαίτερα απαιτητικός ως προς την εφαρμογή των αρχών της πραγματικής διαφάνειας. Κατά τούτο αποτελεί μία «δοκιμασία» – ένα τεστ ειλικρίνειας και προοδευτικότητας, το οποίο βαθμιαία θα έπρεπε να περάσουν όλες οι ελληνικές επιχειρήσεις που θέλουν να λέγονται σύγχρονες. Στο πλαίσιο αυτό, η εταιρική διακυβέρνηση αρθρώνεται ως ένα σύστημα σχέσεων ανάμεσα στη διοίκηση της εταιρείας, το Δ.Σ., τους μετόχους της και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, συνιστά τη δομή μέσω της οποίας προσεγγίζονται και τίθενται οι στόχοι της εταιρείας, εντοπίζονται οι βασικοί κίνδυνοι που αυτή αντιμετωπίζει κατά τη λειτουργία της, προσδιορίζονται τα μέσα επίτευξης των εταιρικών στόχων, οργανώνεται το σύστημα διαχείρισης κινδύνων και καθίσταται δυνατή η παρακολούθηση της απόδοσης της διοίκησης κατά τη διαδικασία εφαρμογής των παραπάνω.

Τέλος, στην Ελλάδα παρατηρείται μια διαρκής προσπάθεια κι εγρήγορηση στην ελληνική νομοθεσία κι επιχειρηματικότητα για ενσωμάτωση και εναρμόνιση της ιδέας της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές εισηγμένες εταιρίες με σκοπό την ενδυνάμωση και βελτιστοποίηση της εταιρικής ανταγωνιστικότητας σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση υπαρκτών και ουσιωδών εφαρμοστικών κενών.

Όσον αφορά τις Ελληνικές εισηγμένες εταιρείες, από την έρευνά μας προκύπτει ότι εφαρμόζουν τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης που προβλέπονται από τη νομοθεσία και αναπτύσσουν συστήματα εσωτερικού ελέγχου για την αποδοτικότερη, αποτελεσματικότερη και εύρυθμη λειτουργία τους. Γίνεται μία συνεχής προσπάθεια βελτίωσης και δημιουργίας ενός κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης σε επίπεδο της κάθε εταιρείας, ώστε να αντιμετωπιστούν τα προαναφερθέντα κενά στο νομοθετικό πλαίσιο.

Τα αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών φαίνεται να είναι αποδοτικά αλλά ακόμα βρίσκονται σε νηπιακό στάδιο για να μπορέσουν να κριθούν με ασφάλεια, ειδικά στην σημερινή περίοδο της τεράστιας οικονομικής ύφεσης που μαστίζει το οικονομικό (και όχι μόνο) περιβάλλον της χώρας,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1 : ΔΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Το ΧΑΑ ιδρύθηκε το 1876, όμως από το 1995 έχει την μορφή της Α.Ε. (Ν.2324/1995). Σήμερα στεγάζεται στην οδό Σοφοκλέους. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται το πλέγμα του χρηματιστηριακού συστήματος όπως αντανακλά στη σημερινή σύνθεση του χρηματιστηριακού τομέα, εκτός από το κλασικό, κύριο και γνωστό σε όλους Χρηματιστήριο. Γύρω από αυτό έχει αναπτυχθεί στα προηγμένα χρηματιστήρια και ακολουθείται σταδιακά και από το ΧΑΑ, ένα πλέγμα χρηματιστηριακών αγορών για την εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών, όπως:

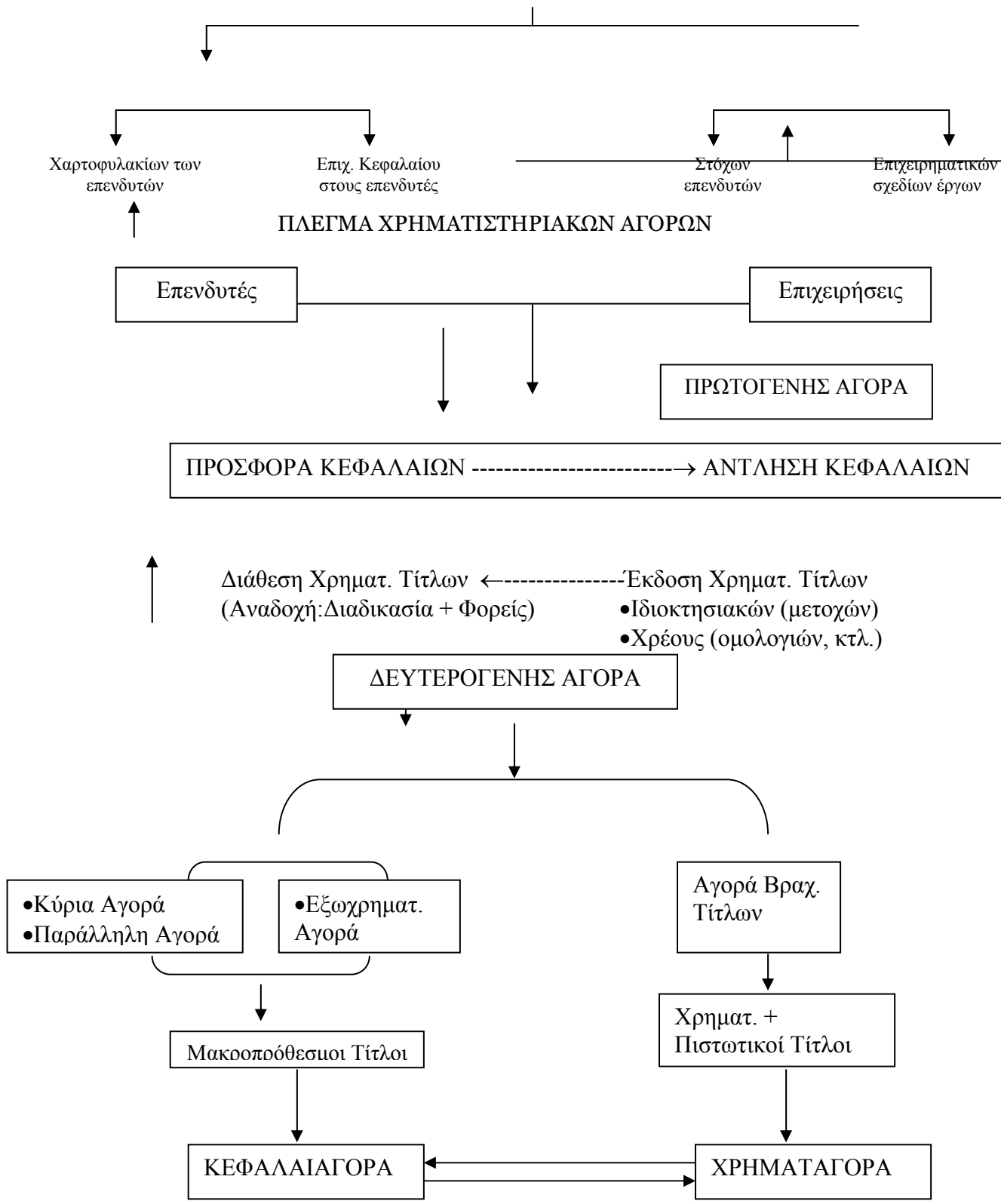
- ✧ Για τις δυναμικές επιχειρήσεις που δεν πληρούν ακόμη το σύνολο των προϋποθέσεων για εισαγωγή τους στο κύριο Χρηματιστήριο, η «Παράλληλη Αγορά», και η υπό ίδρυση «Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά» για τις εταιρείες μικρού μεγέθους.
- ✧ Το λεγόμενο Χρηματιστήριο Παραγώγων Χρηματιστηριακών Προϊόντων, το οποίο ιδρύθηκε σχετικά πρόσφατα στη χώρα μας και προσφέρει βασικά αντιστάθμιση του κινδύνου των επενδυτών.

Το σύγχρονο θεσμικό χρηματιστηριακό πλαίσιο είναι θωρακισμένο με ειδική χρηματιστηριακή νομοθεσία και ένα ρυθμιστικό και συντονιστικό εποπτικό και διοικητικό σύστημα για την αυστηρή εφαρμογή της, την επαρκή προστασία των μικροεπενδυτών και την ομαλή και ανεμπόδιστη λειτουργία και ανάπτυξη των χρηματιστηριακών αγορών. Το σύστημα αυτό διέπεται από αυστηρή πειθαρχία, διαφάνεια και το μη ανεξέλεγκτο και απυρόβλητο κανενός, ώστε να καλλιεργείται κλίμα σταθερής εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας στο χρηματιστηριακό θεσμό, ιδίως από μέρους των μικροεπενδυτών, που εμπιστεύονται τμήμα των αποταμιεύσεων τους στις επιχειρήσεις μέσω του Χρηματιστηρίου.

Το εποπτικό –διοικητικό σύστημα λειτουργεί ως ασφαλιστική δικλείδα στον ευαίσθητο τομέα του Χρηματιστηρίου και έχει συντελέσει καθοριστικά στην ταχεία επέκταση και ανάπτυξη της χρηματιστηριακής αγοράς σε διεθνές επίπεδο. Γενικότερα, το θεσμικό πλαίσιο του Χρηματιστηρίου θεωρείται «μοχλός» για την αποτελεσματικότητα και την περαιτέρω ανάπτυξή του.

Το εποπτικό –διοικητικό σύστημα του ΧΑΑ είναι τυπικά όμοιο με το αντίστοιχο των ωρίμων σήμερα Χρηματιστηρίων. Παρουσιάζει συγκεντρωτικά και επικαλυπτικά στοιχεία, κατά παρέκκλιση από τις θεμελιακές αρχές της ανεξαρτησίας και της αυτορρύθμισης, που εφαρμόζονται σε διεθνές επίπεδο, που ανταποκρίνονται στις αρχές του σύγχρονου μανάτζμεντ και διασφαλίζουν εύρυθμη λειτουργία των χρηματιστηριακών αγορών.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών έχει ουσιαστικά την ίδια αποστολή με τα ανεπτυγμένα Χρηματιστήρια του κόσμου, είναι όπως είπαμε Α.Ε. και το κεφάλαιό της έχει καλυφθεί ολόκληρο από το κράτος. Διοικείται από εννεαμελές ΔΣ τριετούς θητείας, όπου τα τρία από τα μέλη του ΔΣ και ο Πρόεδρος του ορίζονται από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας (άρθρο 3 του Ν.2324/1995). Δύο από τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ εκλέγονται από Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες (ΑΧΕ) και ανά ένα μέλος από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, την Ένωση Θεσμικών Επενδυτών, τους εργαζόμενους στο ΧΑΑ και από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η Διοίκηση του Χρηματιστηρίου έχει βασική αποστολή την ομαλή καθημερινή λειτουργία του. Ειδικότερα, στο χώρο ευθύνης της διοίκησης του Χρηματιστηρίου περιλαμβάνονται συνολτικά τα παρακάτω:

- ↳ Έγκριση της εισαγωγής εταιρειών στο Χρηματιστήριο, με κριτήριο τις προβλεπόμενες τυπικές και κυρίως τις ουσιαστικές προϋποθέσεις και προοπτικές.
- ↳ Χορήγηση αδειών άσκησης του επαγγέλματος του χρηματιστή και του αντικριστή.
- ↳ Επιμέλεια της ομαλής διεξαγωγής των ημερησίων συνεδριάσεων και γενικότερα της διενέργειας των χρηματιστηριακών συναλλαγών.
- ↳ Εποπτεία των μελών του ΧΑΑ, δηλαδή των Ανωνύμων Χρηματιστηριακών Εταιρειών (ΑΧΕ).
- ↳ Παρακολούθηση των περιοδικών εκθέσεων και των ανακοινώσεων των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο εταιρειών για τις εξελίξεις και τις προοπτικές τους και για τον τρόπο της χρησιμοποίησης των κεφαλαίων που αντλούν μέσω του Χρηματιστηρίου.
- ↳ Έγκριση νέων εκδόσεων χρηματιστηριακών τίτλων από εισηγμένες εταιρείες και παρακολούθηση της τήρησης της διαδικασίας που προβλέπεται.
- ↳ Άμεση επιβολή αυστηρών ποινών για παραβάσεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας από επιχειρήσεις, επιχειρησιακά στελέχη, χρηματιστές, υπαλλήλους του Χρηματιστηρίου και οιοδήποτε φορέα που έχει ανάμειξη στο Χρηματιστήριο.
- ↳ Άμεση διακοπή της διαπραγμάτευσης μιας μετοχής από τον Πρόεδρο του ΧΑΑ, αν διαπιστώσει εξαιρετικές και ατεκμηρίωτες μεταβολές της τιμής της και μπορεί να θέτει εταιρείες σε καθεστώς επιτήρησης ή πλήρους προσωρινής ή οριστικής διακοπής των συναλλαγών τους.

Όλοι μας σίγουρα έχουμε ακούσει για την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Αυτή η επιτροπή μαζί με μία ειδική διεύθυνση του ΥΠΕΘΟ ασκεί την εποπτεία του ΧΑΑ. Η ΕΚ ιδρύθηκε το 1967 (άρθρο 12, ΑΝ 148/4-9-1967), ως ανώτατο εποπτικό όργανο του ΧΑΑ που υπάγεται στο ΥΠΕΘΟ. Μετατράπηκε σε ΝΠΔΔ με τα άρθρα 76-81 του νόμου 1969/1991 και βελτιώθηκε η εσωτερική της οργάνωση με τα άρθρα 30-39 του νόμου 2324/1995. Η ΕΚ διοικείται από επταμελές ΔΣ εξαετούς θητείας και τριμελή Εκτελεστική Επιτροπή. Από τα επτά μέλη του ΔΣ της ΕΚ, ένα προέρχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και ένα τουλάχιστον είναι νομομαθής. Στα πλαίσια του εποπτικού της ρόλου η ελληνική ΕΚ ασχολείται με θέματα, όπως:

- ◆ Θεσμοθέτηση νέων διατάξεων για την προαγωγή της ομαλής λειτουργίας και την περαιτέρω ανάπτυξη του Χρηματιστηρίου.
- ◆ Έγκριση εισαγωγής εταιρειών στο ΧΑΑ.
- ◆ Διορισμό χρηματιστηριακών εκπροσώπων και χρηματιστών.
- ◆ Χορήγηση αδειών σύστασης χρηματιστηριακών εταιριών ως μελών του ΧΑΑ.
- ◆ Άρση αδειών λειτουργίας χρηματιστηριακών εταιρειών.
- ◆ Παύση μέλους της διοίκησης χρηματιστηριακών εταιρειών.
- ◆ Έγκριση λειτουργίας των Εταιρειών Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και Αμοιβαίων Κεφαλαίων της ΑΕ Αποθετηρίου Τίτλων.

◆

Ο εποπτικός ρόλος της ΕΚ έχει προληπτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα, με επιμέλεια την έγκαιρη, αυστηρή και απρόσωπη εφαρμογή της χρηματιστηριακής νομοθεσίας και την περαιτέρω ανάπτυξη του χρηματιστηριακού τομέα.

Τέλος, εκτός από τα παραπάνω θεσμοθετημένα χρηματιστηριακά όργανα, υπάρχει και ο Σύνδεσμος Μελών του Χρηματιστηρίου Αξιών (ΣΜΕΧΑ) που ιδρύθηκε το 1988. Ο ΣΜΕΧΑ έχει σχετικά μικρή συμμετοχή στο ΔΣ του ΧΑΑ και αρκείται βασικά στη μελέτη και προάσπιση των συμφερόντων των μελών του, δηλαδή σε συνδικαλιστική δραστηριότητα και όχι σε ρυθμιστική αποστολή στο χρηματιστηριακό τομέα, κατά παρέκκλιση από τα συμβαίνοντα στα ώριμα Χρηματιστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας Ανωνύμων Εταιριών που έχουν εισηγμένες μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά που λειτουργεί στην Ελλάδα.

Άρθρο 1

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται στις ανώνυμες εταιρίες που εισάγουν ή έχουν εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Οι διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, όπως κάθε φορά ισχύει, εφαρμόζονται, εφόσον δεν είναι αντίθετες με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

Α. Διοικητικό Συμβούλιο

Άρθρο 2

Υποχρεώσεις - Καθήκοντα

1. Πρώτιστη υποχρέωση και καθήκον των μελών του διοικητικού συμβουλίου (Δ.Σ.) κάθε εισηγμένης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά εταιρίας είναι η διαρκής επιδίωξη της ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρίας και η προάσπιση του γενικού εταιρικού συμφέροντος.

2. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και κάθε τρίτο πρόσωπο στο οποίο έχουν ανατεθεί από το Δ.Σ. αρμοδιότητές του απαγορεύεται να επιδιώκουν ίδια συμφέροντα που αντιβαίνουν στα συμφέροντα της εταιρίας.

3. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και κάθε τρίτος στον οποίο έχουν ανατεθεί αρμοδιότητές του οφείλουν έγκαιρα να αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη του διοικητικού συμβουλίου τα ίδια συμφέροντά τους, που ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της εταιρίας που εμπίπτουν στα καθήκοντά τους, καθώς και κάθε άλλη σύγκρουση ιδίων συμφερόντων με αυτών της εταιρίας ή συνδεδεμένων με αυτήν επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν., 2190/1920, που ανακύπτει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

4. Το διοικητικό συμβούλιο κατ' έτος συντάσσει έκθεση στην οποία αναφέρονται αναλυτικά οι συναλλαγές της εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920. Η έκθεση αυτή γνωστοποιείται στις εμποτικές αρχές.

Άρθρο 3

Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου

1. Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Εκτελεστικά μέλη θεωρούνται αυτά που ασχολούνται με τα καθημερινά θέματα διοίκησης της εταιρίας, ενώ μη εκτελεστικά τα επιφορτισμένα με την προαγωγή όλων των εταιρικών ζητημάτων. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου δεν πρέπει να είναι μικρότερος του 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών. Αν προκύψει κλάσμα, στρογγυλοποιείται στον επόμενο ακέραιο αριθμό.

Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών πρέπει να υπάρχουν δύο τουλάχιστον ανεξάρτητα μέλη κατά την έννοια του άρθρου 4 του νόμου αυτού. Η ύπαρξη ανεξαρτήτων

⁸ «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας», Τεύχος Πρώτο, ΑΡ. Φύλλου 110, 17 Μαΐου 2002, σελ.1727- 1729.

μελών δεν είναι υποχρεωτική, όταν στο διοικητικό συμβούλιο ορίζονται ρητά και συμμετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι της μειοψηφίας των μετόχων.

2. Θέματα που αφορούν τις κάθε είδους αμοιβές που καταβάλλονται στα διευθυντικά στελέχη της εταιρίας, τους εσωτερικούς ελεγκτές αυτής και τη γενικότερη πολιτική των αμοιβών της εταιρίας αποφασίζονται από το διοικητικό συμβούλιο,

ΆΡΘΡΟ 4

Ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου

1. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να μην είναι μέτοχοι και να μην έχουν σχέση εξάρτησης με την εταιρία ή με συνδεδεμένα με αυτή πρόσωπα. Σχέση εξάρτησης υπάρχει όταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου:

α. Διατηρεί επιχειρηματική ή άλλη επαγγελματική σχέση με την εταιρία ή με συνδεδεμένη με αυτή επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920, η οποία σχέση από τη φύση της επηρεάζει την επιχειρηματική της δραστηριότητα, όταν ιδίως είναι σημαντικός προμηθευτής ή πελάτης της εταιρείας,

β. Είναι πρόεδρος του Δ.Σ ή διευθυντικό στέλεχος της εταιρίας, καθώς και εάν έχει τις ως άνω ιδιότητες ή είναι εκτελεστικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου σε συνδεδεμένη με την εταιρία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920 ή διατηρεί σχέση εξαρτημένης εργασίας ή έμμισθης εντολής με την εταιρία ή τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις,

γ. Έχει συγγένεια μέχρι δεύτερου βαθμού ή είναι σύζυγος εκτελεστικού μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντικού στελέχους ή μετόχου που συγκεντρώνει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ή συνδεδεμένης με αυτήν επιχείρησης κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920,

δ. Έχει διοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 3 του κ'Ν.2190/1920.

2. Τα ανεξάρτητα μέλη του διοικητικού συμβουλίου μπορούν να υποβάλλουν, ο καθένας ή από κοινού, αναφορές και ξεχωριστές εκθέσεις από αυτές του διοικητικού συμβουλίου προς την τακτική ή έκτακτη γενική συνέλευση της εταιρίας, εφόσον κρίνουν τούτο αναγκαίο.

3. Η εταιρία, μέσα σε είκοσι ημέρες από τη συγκρότηση σε σώμα του Δ.Σ, υποβάλλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το πρακτικό της γενικής συνέλευσης που εξέλεξε τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, προκειμένου να ελεγχθεί η τήρηση των διατάξεων του νόμου αυτού. Στο πρακτικό της γενικής συνέλευσης καθορίζεται η ιδιότητα του κάθε μέλους του διοικητικού συμβουλίου ως εκτελεστικού, μη εκτελεστικού και ανεξάρτητου μη εκτελεστικού.

ΆΡΘΡΟ 5

Αμοιβή των μη εκτελεστικών μελών

Η αμοιβή και οι τυχόν λοιπές αποζημιώσεις των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται σύμφωνα με τον Κ.Ν. 2190/1920 και είναι ανάλογες με το χρόνο που διαθέτουν για τις συνεδριάσεις του και την εκπλήρωση των καθηκόντων που τους ανατίθενται σύμφωνα με το νόμο αυτόν. Το σύνολο των αμοιβών και των τυχόν αποζημιώσεων των μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου αναφέρονται σε χωριστή κατηγορία στο προσάρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

B. Εσωτερικός κανονισμός και εσωτερικός έλεγχος

ΆΡΘΡΟ 6

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

1. Προκειμένου μία εταιρία να εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες της σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, κατά την υποβολή της αίτησης περί εισαγωγής πρέπει να διαθέτει Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας. Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας καταρτίζεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας.

2. Το ελάχιστο περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας περιλαμβάνει:

α. Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενά τους, καθώς και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη διοίκηση. Πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων.

β. Τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου.

γ. Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολόγησης της απόδοσής τους.

δ. Τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των διευθυντικών στελεχών και των προσώπων που, εξαιτίας της σχέσης τους με την εταιρεία, κατέχουν εσωτερική πληροφόρηση σε κινητές αξίες της εταιρίας ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920, εφόσον αυτές είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και από άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με την εταιρία.

ε. Τις διαδικασίες προαναγγελίας και δημόσιας γνωστοποίησης σημαντικών συναλλαγών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή τρίτων στους οποίους έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της.

στ. Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίησή τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρίας.

ΆΡΘΡΟ 7

Οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου

1. Η οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρίας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

2. Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εν ενεργεία διευθυντικά στελέχη ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Η εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για

οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη μεταβολή αυτήν.

4. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρίας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρίας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους εσωτερικούς ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρίας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Άρθρο 8

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της εταιρίας, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών και της χρηματιστηριακής.

β. Αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

γ. Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων.

δ. Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.

Γ. Λοιπές και μεταβατικές διατάξεις

Άρθρο 9

Αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών - Αποκλίσεις στη χρήση αντληθέντων κεφαλαίων

1. Σε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου εταιρίας με καταβολή μετρητών, το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας υποβάλλει στη γενική της συνέλευση έκθεση, στην οποία αναφέρονται οι γενικές κατευθύνσεις του επενδυτικού σχεδίου της εταιρίας, ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του, καθώς και απολογισμός της χρήσης των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από την προηγούμενη αύξηση, εφόσον έχει παρέλθει από την αύξηση αυτή χρόνος μικρότερος των τριών ετών. Στη σχετική απόφαση της γενικής συνέλευσης περιλαμβάνονται τα παραπάνω στοιχεία, καθώς και το πλήρες περιεχόμενο της έκθεσης.

2. Εάν η απόφαση για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου λαμβάνεται από το διοικητικό συμβούλιο κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 13 παρ. 1 του Κ.Ν.

2190/1920, όλα τα στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου θα πρέπει να αναφέρονται στο πρακτικό του διοικητικού συμβουλίου.

3. Σημαντικές αποκλίσεις στη χρήση των αντληθέντων κεφαλαίων από αυτή που προβλέπεται στο ενημερωτικό δελτίο και στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, μπορούν να αποφασιστούν από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας με πλειοψηφία των 3/4 των μελών του και έγκριση της γενικής συνέλευσης που συγκαλείται για το σκοπό αυτόν. Η ρύθμιση αυτή δεν αφορά αποκλίσεις που συντελέστηκαν προ της ισχύος της.

Η απόφαση αυτή γνωστοποιείται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Υπουργείο Ανάπτυξης, χωρίς να αίρονται άλλες υποχρεώσεις γνωστοποίησης που προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία.

Άρθρο 10

Συνέπειες παραβίασης των διατάξεων του παρόντος

Σε όποιον ασκεί αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου και δεν τηρεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 3 έως 8 και 11 του παρόντος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εφόσον διαπιστώσει τούτο, επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 4β του άρθρου 1 του Ν. 2836/2000, όπως ισχύει. Το κύρος των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου δεν θίγεται αν η σύνθεσή του δεν είναι σύμφωνη με τις επιταγές του άρθρου 3 παρ. 2, καθώς και του άρθρου 4 παρ. 1 του παρόντος.

Άρθρο 11

Μεταβατικές διατάξεις

Εταιρίες που έχουν ήδη εισάγει τις μετοχές τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών υποχρεούνται να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 6 έως 8 του παρόντος το αργότερο μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Εταιρίες των οποίων οι αιτήσεις εισαγωγής στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εκκρεμούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, υποχρεούνται να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 6 έως 8 του παρόντος μέσα σε τρεις μήνες από την εισαγωγή τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Σύμφωνα όμως με ανακοίνωση του Υπουργού Οικονομίας δίνεται παράταση στις εταιρίες προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διατάξεις του νόμου μέχρι 30.6.2003⁹.

Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ, (2190/1920)

Όλοι γνωρίζουν ότι στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετές χιλιάδες επιχειρήσεων με νόμιμη μορφή, οι οποίες είναι άλλες μικρές και άλλες μεγάλες. Όλες όμως υπόκεινται στο ίδιο γενικό θεσμικό και νομικό πλαίσιο λειτουργίας και συμπεριφοράς. Ο βασικός νόμος που προσπάθησε να οργανώσει όλη την προηγούμενη νομοθεσία είναι ο 2190/1920 « Περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν ». Ἄν καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν Ἐταιρικὴ Διακυβέρνηση θεωρεῖ ὁ νόμος αὐτὸς δὲν ἀνταποκρίνεται πᾶσι πλήρως στὶς σύγχρονες ἀνάγκες διακυβέρνησης τῶν εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Ἐταιριῶν, ἀφοῦ δὲν περιλαμβάνει βασικὲς ἐννοιες ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἐνὸς σύγχρονου καὶ ἀποδοτικῆς συστήματος ἐταιρικῆς διακυβέρνησης. Παρακάτω παρατίθεται τὰ ἀρθρὰ 8^α, 42^ε παρ. 5 καὶ 106 παρ. 1 τοῦ νόμου αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὶς εισηγμένες ἐταιρίες στο Χρηματιστήριο.

⁹ <http://www.mnec.gr/ypourgeio/christAprΔ20021023.asp>

ΆΡΘΡΟ 8 Α

1. το κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμου εταιρίας, που προσφεύγει στην εν όλω ή εν μέρει υπό του κοινού με δημόσια εγγραφή κάλυψη αυτού, ορίζεται στο ποσό των δραχμών εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) ολοσχερώς καταβεβλημένο.

2. Η με δημόσια εγγραφή σύναψη ομολογιακού δανείου επιτρέπεται μόνο σε ανώνυμη εταιρία που έχει μετοχικό κεφάλαιο δραχμών εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) ή τρακοσίων χιλιάδων (300.000.000) ευρώ, ολοσχερώς καταβεβλημένο και για ποσό όχι ανώτερο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

3. Η δια δημόσιας εγγραφής κάλυψης εταιρικού κεφαλαίου ενεργείται μέσω τραπέζης, ομολογιακών δε δανείων μέσω τραπέζης, ως και δια του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, των Ταχυδρομικών Ταμειυτηρίων, του Χρηματιστηρίου Αθηνών δια των χρηματιστών, κατόπιν άδειας ειδικής επιτροπής, κατά τα δια Β. Διαταγμάτων ειδικότερα οριζόμενα.

4. Αι δια δημόσιας εγγραφής μετοχών ή ομολογιών ποριζόμενα κεφάλαια ανώνυμης εταιρίας υποχρεούνται εντός έτους να ζητήσωσι την εγγραφήν των χρεογράφων τούτων εις το Χρηματιστήριο κατά τα υπό της κείμενης νομοθεσίας οριζόμενα.

5. Δια την δια δημόσιας εγγραφής κάλυψιν εταιρικού κεφαλαίου ή σύναψιν ομολογιακού δανείου απαιτείται η παροχή άδειας υπό της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, η οποία εγκρίνει και το επιτόκιο εις την περίπτωσιν των ομολογιακών δανείων.

Άρθρο 42 ε

Ειδικές διατάξεις για ορισμένα στοιχεία του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως».

[...]

5. Ως συμμετοχές που καταχωρούνται στους λογαριασμούς της κατηγορίας «συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις» ορίζονται τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής, τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών που αποκτούνται με σκοπό διαρκούς κατοχής τους.

Οι συμμετοχές και οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις καθώς και οι μετοχές της εταιρίας που κατέχονται από την ίδια (ίδιες μετοχές) σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά καταχωρούνται μόνο στους λογαριασμούς που έχουν προβλεφτεί για τις περιπτώσεις αυτές στο υπόδειγμα ισολογισμού του άρθρου 42 γ.

Για την εφαρμογή αυτού του Νόμου συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι:

α. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική. Σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική υπάρχει όταν μία επιχείρηση (μητρική):

α.α. ή έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης, έστω και αν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται ύστερα από συνυπολογισμό των τίτλων και δικαιωμάτων που κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης.

β.β. ή ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής,

γ.γ. ή συμμετέχει στο κεφάλαιο μιας άλλης επιχείρησης και έχει το δικαίωμα είτε άμεσα είτε μέσω τρίτων να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής).

δ.δ. ή ασκεί δεσπόζουσα επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση (θυγατρική).

Δεσπόζουσα επιρροή υπάρχει όταν η μητρική επιχείρηση διαθέτει άμεσα ή έμμεσα, δηλαδή μέσω τρίτων που το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής και, ταυτόχρονα, ασκεί κυριαρχική επιρροή στη διοίκηση ή τη λειτουργία της τελευταίας.

Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπεριπτώσεων στα ποσοστά συμμετοχής ή στα δικαιώματα ψήφου, καθώς και στα δικαιώματα διορισμού ή ανάκλησης που έχει η μητρική επιχείρηση, πρέπει να προστίθενται τα ποσοστά συμμετοχής και τα δικαιώματα κάθε άλλης επιχείρησης που είναι θυγατρική της ή θυγατρική θυγατρικής της.

Για την εφαρμογή των παραπάνω περιπτώσεων αα, ββ, γγ και δδ, από τα αναφερόμενα ποσοστά συμμετοχής ή δικαιώματα ψήφου πρέπει να αφαιρούνται εκείνα που απορρέουν από: (1) τις μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται για λογαριασμό άλλου προσώπου εκτός της μητρικής ή θυγατρικής επιχείρησης, ή (2) τις μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται για εγγύηση, εφόσον τα δικαιώματα αυτά ασκούνται σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί, ή που κατέχονται για ασφάλεια δανείων που χορηγήθηκαν στα πλαίσια συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα της χορήγησης δανείων, υπό τον όρο ότι αυτά τα δικαιώματα ψήφου ασκούνται προς όφελος του παρέχοντος την εγγύηση.

Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπεριπτώσεων αα και ββ, από το σύνολο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου των μετοχών ή εταιρών της θυγατρικής επιχείρησης πρέπει να αφαιρούνται τα ποσοστά κεφαλαίου ή τα δικαιώματα ψήφου που απορρέουν από τις μετοχές ή μερίδια που κατέχονται, είτε από την ίδια επιχείρηση, είτε από θυγατρικές της επιχειρήσεις, είτε από πρόσωπο που ενεργεί στο όνομα του, αλλά για λογαριασμό των επιχειρήσεων αυτών ενεργούν για λογαριασμό της επιχείρησης αυτής, τουλάχιστον.

β. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις της προηγούμενης περίπτωσης α, και κάθε μία από τις θυγατρικές ή τις θυγατρικές των θυγατρικών των συνδεδεμένων αυτών επιχειρήσεων.

γ. Οι θυγατρικές επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων α και β, άσχετα αν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απευθείας δεσμός συμμετοχής.

δ. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων α, β και γ και κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με αυτές με τις σχέσεις των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 96.

[...]

Άρθρο 106

1. Στην περίπτωση που μια επιχείρηση που περιλαμβάνεται στην ενοποίηση ασκεί ουσιώδη επιρροή στη διαχείριση και στην οικονομική πολιτική μιας επιχείρησης που δεν περιλαμβάνεται στην ενοποίηση (συγγενής επιχείρηση), και στην οποία η πρώτη έχει συμμετοχή με την έννοια του πρώτου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 42 ε, αυτή η συμμετοχή περιλαμβάνεται σε ιδιαίτερο κονδύλι με τίτλο «Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις» του ενοποιημένου ισολογισμού.

Με την επιφύλαξη εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 42 ε παρ. 5 περίπτ. α, υποπ. δδ, τεκμαίρεται ότι μία επιχείρηση ασκεί ουσιώδη επιρροή σε μία άλλη επιχείρηση, όταν η παραπάνω συμμετοχή είναι ίση ή μεγαλύτερη από το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταιρών της άλλης επιχείρησης. Οι διατάξεις της περίπτωσης α της παρ. 5 του άρθρου 42 ε εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

1. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Οι πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να προστατεύουν τα δικαιώματα των μετόχων

1.1 Ως βασικά δικαιώματα των μετόχων νοούνται τα εξής:

- Η διασφάλιση των μεθόδων τήρησης του μετοχολογίου.
- Η έκδοση, μεταβίβαση και προνομιακή απόκτηση μετοχών¹⁰.
- Η επαρκής, έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωση για την υπάρχουσα κατάσταση και τις προοπτικές της επιχείρησης.

και τις προοπτικές της επιχείρησης.

- Η συμμετοχή και ψήφος στις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων.
- Η συμμετοχή στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης.
- Η επαρκής εξασφάλιση των δικαιωμάτων των μετόχων μειωψηφίας με τρόπο που να κατοχυρώνει την εκπροσώπηση τους και την δυνατότητα ελέγχου της διοίκησης της επιχείρησης.

➤ Το δικαίωμα μιας ψήφου για κάθε κοινή μετοχή, ανεξαρτήτως της κατηγορίας της.

1.2 Οι μέτοχοι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ισότιμα και αποδοτικά στις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων και να είναι επαρκώς, εγκαίρως και κατάλληλα ενημερωμένοι για τις αποφάσεις που θα πρέπει να λάβουν σχετικά με θεμελιώδεις αλλαγές στην επιχείρηση, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν, χωρίς να περιορίζονται, τα εξής:¹¹

➤ την έγκριση τροποποίησης καταστατικού ή άλλων νομικών κειμένων διακυβέρνησης της επιχείρησης.

➤ Την έγκριση αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης και του καθορισμού του προς διάθεση ποσοστού.

➤ Την έγκριση διενέργειας ασυνήθιστων συναλλαγών, όπως συγχωνεύσεις, εξαγορές και πωλήσεις σημαντικού μέρους του ενεργητικού της επιχείρησης.

➤ Την επίλυση προβλημάτων σχετικών με την κατάρτιση, παρουσίαση και διαφάνεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, την κατανομή των κερδών κατόπιν εισηγήσεως του Διοικητικού Συμβουλίου.

➤ Την έγκριση του διορισμού και της ανάκλησης μελών του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και τον καθορισμό των αποδοχών και των καθηκόντων του.

➤ Την έγκριση του διορισμού και της ανάκλησης του Διευθύνοντος Συμβουλίου κατόπιν εισηγήσεως του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και των αποδοχών και καθηκόντων του.

➤ Την έγκριση του διορισμού και της ανάκλησης των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών κατόπιν εισηγήσεως του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και των αποδοχών τους.

➤ Την υιοθέτηση μεθόδων συμβατών προς τα συναλλακτικά ήθη της αγοράς όσον αφορά τον επηρεασμό ψήφων και την 'συγκέντρωση ποσοστού ιδιοκτησίας μετοχών.

¹⁰ το δικαίωμα προτίμησης των μετόχων σε κάθε μελλοντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης ορίζεται στο άρθρο 13, § 5 του ν. 2190/1920.

¹¹ Το Προεδρικό Διάταγμα 51/1992 ορίζει τον τρόπο γνωστοποίησης στις αρμόδιες αρχές της απόκτησης ή εκχώρησης σημαντικού ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης.

1.3 Οι μέτοχοι της επιχείρησης θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά, να ψηφίζουν στις Γ. Σ. των μετόχων και να είναι πλήρως και εγκαίρως πληροφορημένοι για τους κανόνες και τις διαδικασίες ψηφοφορίας:

➤ Οι μέτοχοι θα πρέπει να αποκτούν επαρκή και έγκαιρη πληροφόρηση σχετικά με την ημερομηνία, τον τόπο και τα θέματα ημερησίας διάταξης της Γ. Σ. και να λαμβάνουν γνώση έγκαιρα για τα ζητήματα για τα οποία θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις από την Γ. Σ.

➤ Οι μέτοχοι, εφόσον αντιπροσωπεύουν επαρκή αριθμό μετόχων, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε ερωτήσεις προς τα μέλη του Δ.Σ. και να προτείνουν προς αυτά δράσεις και ενέργειες.

➤ Οι μέτοχοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ψηφίζουν αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου. Σε οποιαδήποτε περίπτωση οι ψήφοι έχουν την ίδια ισχύ.

1.4 Οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνηση θα πρέπει να εγγυώνται στους μετόχους ότι η λειτουργία της επιχείρησης χαρακτηρίζεται από δικαιοσύνη και διαφάνεια:

➤ Οι κανόνες και οι διαδικασίες που διέπουν την εκλογή των μελών του Δ.Σ., η απόκτηση επιχειρηματικού ελέγχου εισηγμένης επιχείρησης καθώς και η συντέλεση ασυνήθιστων συναλλαγών (συγχωνεύσεις, εξαγορές, και πωλήσεις σημαντικού μέρους του ενεργητικού της επιχείρησης) θα πρέπει να αναλύονται πλήρως και να γνωστοποιούνται, έτσι ώστε οι επενδυτές να κατανοούν τα δικαιώματά τους και την διαδικασία. Το τίμημα των συναλλαγών αυτών θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια και να διακανονίζεται με όρους και προϋποθέσεις που προστατεύουν τα δικαιώματα των μετόχων.

➤ Η ύπαρξη κεφαλαιακών δομών και διακανονισμών στις επιχειρήσεις, οι οποίες δίνουν την δυνατότητα σε μερικούς μετόχους να αποκτούν έλεγχο της επιχείρησης σε βαθμό δυσανάλογο προς το ποσοστό ιδιοκτησίας τους, θα πρέπει να δημοσιεύονται πλήρως.

➤ Μηχανισμοί που περιορίζουν ή αποτρέπουν τις συγχωνεύσεις και εξαγορές θα πρέπει να υιοθετούνται μόνο με γνώμονα το συμφέρον της επιχείρησης και των μετόχων.

1.5 Οι μέτοχοι, ιδιαίτερα οι θεσμικοί επενδυτές και τα ασφαλιστικά ταμεία, θα πρέπει να ενθαρρύνονται στην χρήση των δικαιωμάτων ψηφοφορίας θα πρέπει να ενισχύσει την αποδοτικότητα της επιχείρησης αλλά και της αγοράς. Η ενθάρρυνση χρήσης των δικαιωμάτων ψηφοφορία θα πρέπει να προσαρμόζεται επίσης στην αυξανόμενη διεθνοποίηση της μετοχικής βάσης της επιχείρησης και να μην αντιτίθεται προς τα συμφέροντα των ιδιωτών επενδυτών.

1.6 Θα πρέπει να αποθαρρύνεται η θεσμοθέτηση δικαιωμάτων πολλαπλής ψήφου (multiple voting) αλλά και η έκδοση προνομιούχων μετόχων χωρίς δικαιώματα ψήφου.

1.7 Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η επίλυση των προβλημάτων και η διευθέτηση των διάφορων μεταξύ των παραγόντων της επιχείρησης με συναινετικό τρόπο και με γνώμονα το μακροπρόθεσμο συμφέρον της επιχείρησης.

2. Η ΙΣΟΤΙΜΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Οι πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να εγγυώνται την ισότιμη μεταχείριση όλων των μετόχων, συμπεριλαμβανομένων των μειοψηφούντων και αλλοδαπών μετόχων. Όλοι οι μέτοχοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία αποτελεσματικής αντιμετώπισης της παραβίασης των δικαιωμάτων αυτών.

2.1. Όλοι οι μέτοχοι της ίδιας κατηγορίας θα πρέπει να απολαμβάνουν ίσης μεταχείρισης:

2.1.1 Για κάθε κατηγορία, οι μέτοχοι θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα ψήφου. Όλοι οι επενδυτές θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα ψήφου που ενέχονται σε όλες τις κατηγορίες μετοχικών τίτλων πριν από την

αγορά τους. Οποιοσδήποτε αλλαγές στα δικαιώματα ψήφου θα πρέπει πρώτα να υπόκεινται σε ψηφοφορία των μετόχων.

2.2.1 Σε περίπτωση ψηφοφορίας δι' αντιπροσώπου, αυτή θα πραγματοποιείται κατόπιν συνεννόησης με τον νόμιμο κύριο των μετοχικών τίτλων.

2.3.1 Οι προϋποθέσεις και διαδικασίες των Γενικών Συνελεύσεων θα πρέπει να εγγυώνται την ισότιμη μεταχείριση των μετόχων. Η επιχείρηση θα πρέπει να υιοθετεί απλές και χαμηλού κόστους διαδικασίες στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου.

2.2. Ενέργειες και συναλλαγές βασισμένες στην εσωτερική πληροφόρηση και σε καταχρηστικές κινήσεις προς ίδιον όφελος θα πρέπει να απαγορεύονται.

2.3. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα εκτελεστικά διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να υποχρεούνται στην γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικά με οποιοδήποτε ίδιον υλικό συμφέρον σε συναλλαγές ή ζητήματα που επηρεάζουν την επιχείρηση.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΜΕ ΝΟΜΙΜΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ

Οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα των συνεργαζομένων και όσων έχουν νόμιμα συμφέροντα προς την επιχείρηση, όπως αυτά καθορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία και να ενθαρρύνουν την ενεργή συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και αυτών στη δημιουργία πλούτου, θέσεων εργασίας και την βιωσιμότητα των υγιών χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων.

3.1. Οι πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να εγγυώνται ότι, στις περιπτώσεις που τα δικαιώματα όσων συνεργάζονται και έχουν νόμιμα συμφέροντα στην επιχείρηση (εργαζόμενοι, προμηθευτές, κτλ) προστατεύονται με νόμο, τα συμφέροντα αυτά γίνονται σεβαστά.

3.2. Σε περίπτωση παραβίασης των νόμιμων συμφερόντων όλων όσων συνεργάζονται με την επιχείρηση, θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα αξίωσης αποζημίωσης.

3.3. Οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να ενθαρρύνουν τον ρόλο των συνεργαζομένων με την επιχείρηση με τρόπο που να ενισχύει την αποδοτικότητα της επιχείρησης αλλά και της αγοράς. Θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για την παροχή πληροφοριών οι οποίες είναι σχετικές με τα νόμιμα συμφέροντα των συνεργαζομένων με την επιχείρηση.

3.4. Στην περίπτωση που οι συνεργαζόμενοι με την επιχείρηση συμμετέχουν στις διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες.

4. ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΈΛΕΓΧΟΣ

Οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να εγγυώνται την έγκαιρη, πλήρη και λεπτομερή γνωστοποίηση πληροφοριών για όλα τα υλικά ζητήματα που σχετίζονται με την επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής κατάστασης, της απόδοσης, του ιδιοκτησιακού καθεστώτος καθώς και της διακυβέρνησης της επιχείρησης.

4.1. Η εξασφάλιση της διαφάνειας συμπεριλαμβάνει την γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικά με:

- Τα χρηματοοικονομικά και λειτουργικά αποτελέσματα επιχείρησης¹².

¹² Το προεδρικό Διάταγμα 350/1985 ορίζει τον τρόπο γνωστοποίησης σημαντικών πληροφοριών, ικανών να επηρεάσουν την πορεία της επιχείρησης, την υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού για μεταβολές σημαντικών συμμετοχών καθώς και την υποχρέωση των εισηγμένων εταιριών να δημοσιεύουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ελεγμένες από Ορκωτό Λογιστή) και έκθεση διαχείρισης. Επιπρόσθετα ο ν. 2533/1997

- Την μετοχική σύνθεση της επιχείρησης.
- Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα διευθυντικά στελέχη.
- Τα ποσοτικά και ποιοτικά ζητήματα σχετικά με τους εργαζόμενους και άλλους συνεργαζόμενους με την επιχείρηση.
- Τις δομές και πολιτικές διακυβέρνησης της επιχείρησης.
- Τους στόχους και τις προοπτικές της επιχείρησης.
- Την διενέργεια ασυνήθιστων συναλλαγών υψηλού κινδύνου καθώς και τον κίνδυνό τους.

4.2. Οι πληροφορίες θα πρέπει να συλλέγονται και να γνωστοποιούνται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της Ε.Ε. και θα πρέπει να είναι στο πνεύμα των κανόνων του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

4.3. Οι δίαυλοι γνωστοποίησης πληροφοριών θα πρέπει να παρέχουν ισότιμη, έγκαιρη και χαμηλού κόστους πρόσβαση στην συλλογή πληροφοριών.

4.4. Το Δ.Σ. έχει καθήκον να παρουσιάζει μια ευκρινή και αξιόπιστη αξιολόγηση της κατάστασης και των προοπτικών της επιχείρησης στην Γενική Συνέλευση των μετόχων. Η ετήσια έκθεση και οι τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να περιέχουν μια συνεπή παρουσίαση της συνολικής χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης, η οποία θα υποστηρίζεται από την παροχή επαρκών πληροφοριών σχετικά με την αποδοτικότητα και τις προοπτικές της επιχείρησης. Ανάλογα με την φύση της επιχείρησης, η ετήσια έκθεση και οι τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να περιέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, σε κατανοητή μορφή, που απαιτούνται από τους επενδυτές και τους συμβούλους τους για τον σχηματισμό εικόνας σχετικά με την χρηματοοικονομική κατάσταση αλλά και τις προοπτικές της επιχείρησης.

4.5. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να εξασφαλίζει προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων ότι οι ασκούντες εξωτερικό έλεγχο στην επιχείρηση δεν έχουν σχέση με την επιχείρηση, είτε αμέσως είτε εμμέσως, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει την εκτίμηση και αξιολόγηση τους.

4.6. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να εξασφαλίσει προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων ότι οι ασκούντες εσωτερικό (ανεξάρτητο) έλεγχο στην επιχείρηση έχουν την απαιτούμενη οικονομική και λειτουργική αυτονομία, ώστε να επιτελούν το έργο τους με πληρότητα. Θα πρέπει επίσης να ελέγχονται με ικανοποιητικό τρόπο¹³.

4.7. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η καθιέρωση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία θα απαρτίζεται από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, των οποίων η εξουσία και τα καθήκοντα περιγράφονται ευκρινώς κατά τον διορισμό τους από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Η επιτροπή εσωτερικού ελέγχου:

- θα πρέπει να δημιουργείται ως υπό- επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου, προς το οποίο απευθύνεται και ενημερώνει τακτικά. Η λειτουργία της θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αποσαφηνισμένους όρους αναφοράς, οι οποίοι θα περιγράφουν

υποχρεώνει τις εισηγμένες εταιρίες να δημοσιεύουν εξαμηνιαίες και τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις. Παρ' όλα αυτά οι αρχικοί μεγάλοι μέτοχοι – που στην πλειοψηφία τους είναι και οι διοικούντες της επιχείρησης – διαθέτουν ισχυρή αυτονομία και περιθώρια μη γνωστοποίησης σημαντικών πληροφοριών ή και παραπληροφόρησης. Επιπλέον, οι οικονομικές καταστάσεις σε πολλές περιπτώσεις δεν συντάσσονται με την απαιτούμενη πληρότητα και διαφάνεια.

¹³ Αν και ο ν.2190/1920 περιέχει ρυθμίσεις για τον έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών από το Διοικητικό Συμβούλιο και την παρουσία αυτών στη Γενική Συνέλευση, η ραγδαία ανάπτυξη και διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων επιβάλλει την πλαισίωση των ρυθμίσεων αυτών από συστηματικό εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο και διευρυνόμενη και αποτελεσματικότερη παρακολούθηση μέσω της θεσμοθέτησης ειδικής υπό- επιτροπής.

επαρκώς τη συμμετοχή, εξουσία και τα καθήκοντα τους. Οι συναντήσεις τους θα πρέπει να γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, δύο ως τρεις φορές ανά έτος.

➤ Θα πρέπει να περιλαμβάνει στην σύνθεση της τουλάχιστον τρία μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

➤ Θα πρέπει, με σκοπό την επίλυση όλων των εκκρεμοτήτων, να προβαίνει σε επικοινωνία με τους εσωτερικούς και εξωτερικούς (ανεξάρτητους) ελεγκτές σε τακτά χρονικά διαστήματα.

➤ Θα πρέπει να έχει την εξουσία να διερευνά όλα τα ζητήματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της, να έχει τους πόρους που απαιτούνται για την δραστηριότητα της καθώς και πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Η επιτροπή ελέγχου θα πρέπει να είναι σε θέση να αποκτά εξωτερικές συμβουλές και, εάν είναι αναγκαίο, να προσκαλεί εξωτερικούς εμπειρογνώμονες να παρακολουθούν τις συναντήσεις της επιτροπής.

➤ Η σύνθεση της επιτροπής θα πρέπει να γνωστοποιείται στην ετήσια έκθεση της επιχείρησης.

4.2. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να παρέχει όλα τα απαραίτητα μέσα, τα οποία διευκολύνουν την άσκηση κατάλληλου και αποδοτικού εσωτερικού ελέγχου.

5.2. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να γνωστοποιούν προς την επιτροπή εσωτερικού ελέγχου όλες τις πληροφορίες σχετικά με τις προοπτικές της επιχείρησης.

5. ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει να εγγυώνται τη στρατηγική καθοδήγηση της επιχείρησης, την αποτελεσματική παρακολούθηση της διοίκησης (management) από το Διοικητικό Συμβούλιο και την ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου έναντι της επιχείρησης και των μετόχων.

5.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το όργανο που ασκεί τη διοίκηση της εταιρίας. Στα καθήκοντα του περιλαμβάνονται η λήψη αποφάσεων καθώς και η ευθύνη άσκησης πλήρους και αποτελεσματικού ελέγχου σε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης¹⁴. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά το μήνα (ανάλογα με το μέγεθος και τον κλάδο που ανήκει η επιχείρηση) και να εποπτεύει επί συνεχούς βάσεως τα εκτελεστικά διευθυντικά στελέχη (executive management) της επιχείρησης. Τα μέλη του Δ.Σ. θα πρέπει να αποκτούν κάθε σχετική πληροφορία, να ενεργούν με καλή πίστη, με προσήκουσα επιμέλεια και φροντίδα και προς το συμφέρον της επιχείρησης και των μετόχων.

5.2. Σε περίπτωση που οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου ενδέχεται να επηρεάζουν διαφορετικές κατηγορίες μετόχων σε διαφορετικό τρόπο, το Δ.Σ. θα πρέπει να αντιμετωπίζει όλους τους μετόχους χωρίς διακρίσεις.

5.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει ειδικότερα την ευθύνη για τα εξής:

➤ τον καθορισμό της στρατηγικής και του σχεδιασμού της επιχείρησης, την κατάρτιση του ετήσιου προϋπολογισμού και του επιχειρησιακού της σχεδίου, τον καθορισμό και την επίτευξη των στόχων αποδοτικότητας της, την παρακολούθηση της

¹⁴ Οι αρμοδιότητες των μελών του Δ.Σ. και η ευθύνη τους καθορίζονται με βάση τον ν.2190/1920. ωστόσο ο νόμος δεν εξασφαλίζει επαρκή βαθμό ανεξαρτησίας στα μέλη του Δ.Σ. όσον αφορά στην ενημέρωσή τους καθώς και στην διαφοροποίησή τους στα θέματα ουσίας όταν αυτά συγκρούονται με τα συμφέροντα των μεγάλων μετόχων. Βεβαίως, πρόσφατες ρυθμίσεις περιορίζουν σε κάποιο βαθμό το πρόβλημα, ιδίως σε εταιρίες μεγάλης κεφαλαιοποίησης, όσον αφορά στη διασπορά των μετοχών (βλ. τις αλλαγές στο ΠΔ 350/1985 και στο άρθρο 55 του νόμου 2396/1996 που επιφέρει ο ν.2733/1999).

αποτελεσματικότητας των πρακτικών διακυβέρνησης του εφαρμόζονται και της πορείας της επιχείρησης και τον έλεγχο μεγάλων κεφαλαιακών δαπανών.

➤ Την υιοθέτηση και εφαρμογή της γενικής πολιτικής με βάση τις εισηγήσεις και προτάσεις των εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών.

➤ Την επιλογή, τον διορισμό και τον έλεγχο των εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών, τον καθορισμό της αμοιβής τους με γνώμονα το συμφέρον της επιχείρησης και των μετόχων καθώς και την τυχόν αντικατάστασή και διαδοχή τους.

➤ Την αρτιότητα των προς γνωστοποίηση λογιστικών και χρηματοοικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένης και της έκθεσης ορκωτών ελεγκτών (ανεξαρτήτου ελέγχου) και την ύπαρξη διαδικασίας ελέγχου κινδύνων, οικονομικού ελέγχου και την συμμόρφωση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης με την εκάστοτε νομοθεσία.

➤ Την παρακολούθηση και διευθέτηση τυχόν θεμάτων σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των διευθυντικών στελεχών, των μελών του Δ.Σ. και των μετόχων, συμπεριλαμβανομένων και των περιπτώσεων κακοδιαχείρισης στοιχείων ενεργητικού ή συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη και

➤ την αναφορά των πεπραγμένων στους μετόχους της επιχείρησης.

5.4. Την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των πρακτικών διακυβέρνησης, οι οποίες διέπουν την λειτουργία του Δ.Σ. και την διαδικασία λήψης των αποφάσεων του.

5.5. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται ο διαχωρισμός ευθυνών στα ανώτατα κλιμάκια της επιχείρησης με σκοπό την διασφάλιση ισορροπίας στην κατανομή εξουσιών και αρμοδιοτήτων και του ελέγχου τους¹⁵. Η υποχρέωση του Προέδρου του Δ.Σ. να ελέγχει τη λειτουργία του Δ.Σ. προφανώς αποδυναμώνεται όταν το ίδιο πρόσωπο παράλληλα ασκεί και τα καθήκοντα του Δ.Σ. της επιχείρησης.

5.6. είναι καλή πρακτική η πλειοψηφία του Δ.Σ. να αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη ώστε να εξασφαλίζεται ανεξάρτητη κρίση κατά το μέγιστο βαθμό.

5.7. Το Δ.Σ. θα πρέπει να λειτουργεί με βάση την αρχή της συλλογικής ευθύνης και καμιά κατηγορία μελών δεν θα πρέπει να διαφοροποιείται ως προς την εξουσία ή ευθύνη από κάποια άλλη¹⁶.

5.8. Το Δ.Σ. θα πρέπει να θεσπίζει κανόνες που θα διέπουν τις διαδικασίες ορισμένων κατηγοριών συναλλαγών (συγχωνεύσεις, εξαγορές, σημαντικές αλλαγές στο κεφάλαιο της επιχείρησης).

5.9. Θα πρέπει να θεσπιστεί διαδικασία τυχόν παροχής προς το Δ.Σ. συμβουλών από εξωτερικού συμβούλους προς διευκόλυνση της άσκησης των καθηκόντων του. Τα έξοδα για την λήψη αυτών των συμβουλών θα πρέπει να καλύπτονται από την επιχείρηση.

5.10. Θα πρέπει να θεσπιστούν εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου που θα εγγυώνται σε όλα τα μέλη του Δ.Σ. έγκαιρη, πλήρη και ισότιμη πρόσβαση σε πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την άσκηση των καθηκόντων τους¹⁷.

5.11. Για λόγους ευελιξίας της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων προτείνεται ο μέγιστος αριθμός μελών του Διοικητικού Συμβουλίου να είναι 13¹⁸.

¹⁵ Οι Αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβουλίου και η ευθύνη του καθορίζονται με βάση τον ν. 2190/1920.

¹⁶ Κάποια μέλη – εκτελεστικά ή μη εκτελεστικά – ίσως αναλαμβάνουν ιδιαίτερες αρμοδιότητες όσον αφορά συγκεκριμένα ζητήματα για τις οποίες λογοδοτούν στο Δ.Σ. που συνεδριάζει εν απαρτία. Ανεξαρτήτως των ιδιαιτέρων αυτών αρμοδιοτήτων που δίδονται σε ορισμένα μέλη του, το Δ.Σ. ως σύνολο έχει την ευθύνη για την εκπλήρωση των καθηκόντων του.

¹⁷ Είναι ουσιαστικό τα μέλη του Δ.Σ. να έχουν πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται με κύρια ευθύνη του Διευθύνοντος Συμβουλίου και του γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου.

¹⁸ Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να προτείνει στην Γ.Σ. των μετόχων τον αριθμό των μελών που απαιτούνται για την αποδοτική και ευέλικτη διακυβέρνηση της επιχείρησης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και

5.12. Όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου οφείλουν να ασκούν τα καθήκοντα τους κατά τρόπο ανεξάρτητο, έχοντας ως γνώμονα το αποκλειστικό συμφέρον της επιχείρησης και του συνόλου των μετόχων.

5.13. Η δομή και οι διαδικασίες λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να εγγυώνται τη διαμόρφωση συνθηκών που επιτρέπουν τη μέγιστη αποδοτικότητα της επιχείρησης. Το εκάστοτε ισχύον σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να αποθαρρύνει την χρήση μηχανισμών αποτροπής των διαδικασιών συγχωνεύσεων και εξαγορών. Η τυχόν χρήση τέτοιων μηχανισμών ή συστημάτων θα γίνεται πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον των μετόχων.

5.14. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να αφιερώνουν επαρκή χρόνο στην άσκηση των καθηκόντων τους.

6. ΤΑ ΜΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

6.1 Τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να διαμορφώνουν ανεξάρτητες εκτιμήσεις ιδίως σχετικά με την στρατηγική της επιχείρησης, την απόδοσή της, το ενεργητικό της, τον διορισμό βασικών διευθυντικών στελεχών. Οι αμοιβές των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να είναι ανάλογες με τον χρόνο που διαθέτουν για τις συνεδριάσεις του και την λήψη αποφάσεων για τη διοίκηση της επιχείρησης. Οι αμοιβές δεν θα πρέπει να συνδέονται με την κερδοφορία της επιχείρησης. Η αμοιβή μπορεί να λαμβάνει την μορφή απόκτησης μετοχών της επιχείρησης. Ωστόσο, οι αμοιβές των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου δεν θα πρέπει να λαμβάνει την μορφή συμμετοχής στο ασφαλιστικό/ συνταξιοδοτικό πρόγραμμα της επιχείρησης. Το σύνολο των αμοιβών των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να αναφέρεται χωριστά, αναλυτικά και αιτιολογημένα στις Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις.

6.2 Ορισμένα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα από τα εκτελεστικά μέλη και τους μετόχους που συγκεντρώνουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης και να μην διατηρούν καμία επιχειρηματική δραστηριότητα ή άλλη εμπορική σχέση με την επιχείρηση, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξάρτητη κρίση τους. Οι οποιοσδήποτε διαπραγματεύσεις με την εταιρία θα πρέπει να περιορίζονται σε θέματα που αφορούν την διαπραγμάτευση της αμοιβής τους¹⁹.

6.3 Η ανεξαρτησία των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου κρίνεται ως επαρκής εφόσον ισχύουν τα ακόλουθα για το κάθε μέλος:²⁰

έχοντας λάβει υπόψη όλα τα σχετικά δεδομένα. Συνεπώς, το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να απαρτίζεται από ικανοποιητικό αριθμό μελών προκειμένου να εξασφαλίζονται συνθήκες αποδοτικής συζήτησης και ανταλλαγής ιδεών.

¹⁹ Ο αριθμός των ανεξάρτητων μελών θα πρέπει να είναι επαρκής ώστε οι απόψεις τους να έχουν επαρκές ειδικό βάρος στην λήψη αποφάσεων. Σε τελευταία ανάλυση, επαφίεται στην κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου να αποφασίσει εάν ένα ανεξάρτητο μέλος ικανοποιεί τα κριτήρια ανεξαρτησίας. (Επίσης, είναι στην ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου να αποφασίσει εάν η ανεξαρτησία διασφαλίζεται στη βάση συμβολαίων ή αποκέντρωσης).

²⁰ Ο ν.2533/1997 ρυθμίζει θέματα χειραγώγησης τιμών και εσωτερικής πληροφόρησης καθώς απαγορεύει σε φυσικά πρόσωπα, συζύγους ή συγγενείς αυτών μέχρι πρώτου βαθμού να συμμετέχουν ταυτόχρονα στο Διοικητικό Συμβούλιο εισηγμένης επιχείρησης και χρηματιστηριακής επιχείρησης. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συμμετοχή των παραπάνω προσώπων ως μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο τράπεζας εισηγμένης στο χρηματιστήριο και θυγατρικής της χρηματιστηριακής επιχείρησης, εφόσον δεν κατέχουν σε μία τουλάχιστον από δύο εταιρίες θέση διευθυντή, γενικού διευθυντή ή διευθύνοντος συμβούλου. Επίσης με βάση παλαιότερη ρύθμιση του ν.1969/1991, απαγορεύεται σε φυσικά πρόσωπα, συζύγους ή συγγενείς αυτών μέχρι πρώτου

- Δεν είναι εκτελεστικό διευθυντικό στέλεχος ή μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένης επιχείρησης, ούτε ήταν κατά το προηγούμενο έτος,
- Δεν έχει συγγένεια με άλλα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου,
- Δεν είναι ταυτόχρονα μέλος της ομάδας μετόχων που συγκεντρώνουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης, δεν έχει επιλεγεί ως υποψήφιος από αυτούς ούτε έχει δοσοληψίες με αυτούς,
- Δεν έχει άλλη σχέση με την επιχείρηση η οποία από τη φύση της μπορεί να επηρεάσει την ανεξάρτητη κρίση του και συγκεκριμένα δεν είναι προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών, που από τη φύση τους επηρεάζουν την ανεξάρτητη κρίση του, ούτε είναι μέλος επιχείρησης που είναι σύμβουλος της εν λόγω επιχείρησης. Οι οποιοσδήποτε διαπραγματεύσεις με την εταιρία θα πρέπει να περιορίζονται σε θέματα που αφορούν την διαπραγμάτευση της αμοιβής του.

6.4 Προτείνεται ως καλή πρακτική τα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να μην εκλέγονται για πολλές θητείες.

7. ΤΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ (EXECUTIVE MANAGEMENT)

7.1 Είναι καλή πρακτική η σύνδεση της αμοιβής των εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών με την κερδοφορία και την εν γένει απόδοση της επιχείρησης. Είναι καλή πρακτική η δημοσιοποίηση του συνολικού ποσού των αμοιβών των εκτελεστικών διευθυντών αναλυτικά και αιτιολογημένα στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Είναι καλή πρακτική η υιοθέτηση συγκεκριμένου μηχανισμού καθορισμού αμοιβών βάσει του οποίου θα καθορίζονται οι αμοιβές των διευθυντικών στελεχών.

7.2 Η αμοιβή των εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών θα πρέπει να ελέγχεται από επιτροπή ελέγχου, η οποία θα απαρτίζεται κατά πλειοψηφία από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, θα εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων και η σύνθεσή της θα ανακοινώνεται στην ετήσια (Τακτική Γενική Συνέλευση) της επιχείρησης.

7.3 Είναι καλή πρακτική ο διορισμός διευθύνοντος χρηματοοικονομικού συμβούλου ως μέλους της ομάδας εκτελεστικών διευθυντικών στελεχών.

ΠΗΓΗ: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ, ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ», ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2001.

βαθμού να συμμετέχουν ταυτόχρονα στο μετοχικό κεφάλαιο ανώνυμης χρηματιστηριακής επιχείρησης και στο Διοικητικό Συμβούλιο εισηγμένης επιχείρησης, όπως επίσης και στο μετοχικό κεφάλαιο άλλης χρηματιστηριακής επιχείρησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1). Βλ. Ν.Γ. Τραυλός, « Εταιρική Διακυβέρνηση : Έννοιες και Εμπειρικά Πορίσματα», Οικονομικός Ταχυδρόμος.
- 2). Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, «Πιστοποίηση Στελεχών Της Κεφαλαιαγοράς, Νομικό και Θεσμικό Πλαίσιο», Νοέμβριος 2001.
- 3). «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας», Τεύχος Πρώτο, Απ. Φύλλου 110, 17 Μαΐου 2002, σελίδες 1727-1738.
- 4). Ν.3016/2000 «Περί Εταιρικής Διακυβέρνησης»
- 5). Απόφαση 5/204/14-12-2000 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς
- 6). «Αρχές της εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα» Κείμενο της επιτροπής για την Εταιρική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα, Αθήνα 1999
- 7). Βασ. Νικολετόπουλος : «Εταιρική Διακυβέρνηση. Η πρόκληση και πώς να τη χειριστεί η επιχείρηση» Ιανουάριος 2003
- 8). Χρ. Καζαντζής : «Εισαγωγή στην Ελεγκτική και τον Εσωτερικό Έλεγχο» Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- 9). Παπαστάθης Παντελής : « Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος στις επιχειρήσεις – οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του»

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- 1). <http://www.mnec.gr/ministry/Ypourgos/Press/DTΔ23-10-2002.htm>
- 2). <http://www.mnec.gr/ypourgeio/christAprΔ14-02-2002.asp>
- 3). <http://www.mnec.gr/Ministry/Ypourgos/Press/DTΔ15-01-2002.doc>
- 4). www.mnec.gr/Ministry/Ypourgos/Press/DTΔ2002-01-02.doc
- 5). www.ase.gr
- 6). www.hcmc.gr
- 7). <http://www.e-house.gr/article.php?id=ts2002-02-27-2117>
- 8). www.encycogou.com/whtIsGorpGov.asp
- 9). <http://www.mnec.gr/ypourgeio/christAprΔ20021023.asp>
- 10). <http://www.athex.gr/content/gr/ann.asp?AnnID=42233>